

Educație muzicală

Trunchi comun (TC),
toate filierele, profilurile
și specializările/calificările
profesionale – clasa a IX-a

CORINT
noi suntem cu voi

9

ANTOANETA IOANA LUCHIAN

EDITURA CORINT

GHID METODIC PENTRU PROFESORI

Educație muzicală — Clasa a IX-a

Manual aprobat prin OMEC nr. 6930 / 19.12.2025

Autori: Antoaneta Ioana Luchian

Antichitate & Ev Mediu · Renaștere · Baroc · Clasicism · Romantism

CUPRINS

ARGUMENT	4
CUM FOLOSESC ACEST GHID?	5
PARTEA I	6
LECȚIA 1. Monodia: expresie, respirație, linie sonoră	6
LECȚIA 2. Muzica în Antichitate: ritual, memorie, comunitate	10
LECȚIA 3. Muzica medievală: de la sacru la profan	13
LECȚIA 4. Polifonia sau dialogul vocilor	16
LECȚIA 5. Madrigalul: text, emoție, expresie	19
LECȚIA 6. Atelier renascentist: imagine, poezie, sunet	22
LECȚIA 7. Barocul și arta contrastului.....	25
LECȚIA 8. Dinamică, tempo, articulare: intenția artistică.....	28
LECȚIA 9. Muzica și autoritatea	31
LECȚIA 10. Clasicismul și ordinea discursului muzical	34
LECȚIA 11. Anatomia stilului clasic: tema, fraza, perioada.....	37
LECȚIA 12. Iluminismul și viața muzicală a epocii clasice	40
LECȚIA 13. Romantismul și expresia emoției.....	43
LECȚIA 14. Muzica și poezia romantică	46
LECȚIA 15. Muzica dramatică romantică: opera, baletul și opereta	49
LECȚIA 16. Curente naționale și identitate culturală.....	52
LECȚIA 17. Produs artistic inspirat dintr-o lucrare audiată	55
PARTEA A II-A.....	58
UNITATEA 1 — Muzica și comunitatea.....	59
UNITATEA 2 — Muzica și expresia umană	61
UNITATEA 3 — Muzica, puterea și emoția	63
UNITATEA 4 — Muzica și echilibrul formei	65
UNITATEA 5 — Muzica și identitatea	67
ANEXE GENERALE PRINTABILE	70
ANEXĂ GENERALĂ A — Fișă de audiție	71
ANEXĂ GENERALĂ B — Jurnal de audiție, metoda 3-2-1	72
ANEXE — MODELE DE FIȘE PE LECȚII	73
Model fișă — Lecția 1	74
Model fișă — Lecția 2	75
Model fișă — Lecția 3	76

Model fișă — Lecția 4	77
Model fișă — Lecția 5	78
Model fișă — Lecția 6	79
Model fișă — Lecția 7	80
Model fișă — Lecția 8	81
Model fișă — Lecția 9	82
Model fișă — Lecția 10	83
Model fișă — Lecția 11	84
Model fișă — Lecția 12	85
Model fișă — Lecția 13	86
Model fișă — Lecția 14	87
Model fișă — Lecția 15	88
Model fișă — Lecția 16	89
Model fișă — Lecția 17	90

ARGUMENT

Acest ghid metodic însoțește manualul de Educație muzicală pentru clasa a IX-a și are rolul de a sprijini profesorul în transpunerea la clasă a conținuturilor și competențelor prevăzute de programa școlară, printr-un instrument de lucru complet, gata de utilizat.

Structura ghidului urmează logica manualului și cuprinde patru părți. Partea I oferă o planificare detaliată, lecție cu lecție (17 lecții), cu obiective operaționale, concepte-cheie, desfășurarea activităților profesorului și elevului, sugestii de diferențiere curriculară (pentru elevii cu nevoi de sprijin și pentru cei avansați) și modalități de evaluare. Partea a II-a reia conținutul pe cele 5 unități de învățare, din perspectiva competențelor generale și specifice vizate, a produselor care pot fi evaluate în portofoliu, a criteriilor de evaluare și a descriptorilor de performanță. Anexele generale printabile oferă șabloane universale de fișă de audiție și de jurnal de audiție (metoda 3-2-1), valabile pentru orice lecție. Anexele cu modele de fișe pe lecții reiau, pentru fiecare dintre cele 17 lecții, fișa sau materialul de sprijin menționat explicit în secțiunea de diferențiere curriculară a lecției respective, gata de fotocopiat.

Rostul acestui document este, așadar, dublu: pe de o parte, să reducă timpul de pregătire a orelor prin resurse deja structurate și validate; pe de altă parte, să sprijine consecvența pedagogică — aceleași criterii de evaluare, aceeași cromatică pe unități de învățare și aceleași instrumente de diferențiere, aplicate constant de-a lungul întregului an școlar.

Pentru suport suplimentar, materiale interactive și actualizări, poate fi vizitată pagina www.edumuzicala.ro/lectii/liceul.

CUM FOLOSESC ACEST GHID?

Acest ghid este gândit pentru folosire directă la clasă, nu ca lectură integrală înainte de an. Câteva repere practice pentru utilizarea lui eficientă:

- Activitățile marcate • Nucleu acoperă obiectivele operaționale ale lecției; cele marcate o Extensie pot fi omise dacă timpul nu permite — nu este obligatorie parcurgerea tuturor.
- Timpii indicați la fiecare secvență sunt orientativi: în cele 50 de minute intră și organizarea clasei, nu doar activitatea propriu-zisă.
- Casetele „La ce să fii atent” semnalează confuzii frecvente ale elevilor la conceptele lecției — sunt un sprijin pentru profesor, nu pași obligatorii de parcurs cu clasa.
- Casetele „Repere pentru discuție”, prezente la întrebările cu miză conceptuală, oferă puncte de plecare pentru profesor, nu un răspuns unic corect.
- În lista de resurse, audițiile marcate „manual” sunt cele citate explicit în manual; cele marcate „suplimentar” sunt adăugări ale ghidului și pot fi selectate în funcție de clasă.
- Diferențierea nu presupune sarcini complet diferite pentru fiecare elev, ci ajustări de volum și complexitate, păstrând același obiectiv al lecției.
- Produsele indicate „portofoliu” se păstrează pe parcursul anului, pentru evaluarea progresului la finalul fiecărei unități.

Competențele specifice (CS) vizate în această clasă sunt:

Competențe Specifice Vizate

- CS 1.1 — Interpretarea, la nivel funcțional a unor lucrări muzicale din stiluri variate, cu exprimarea intenției artistice prin utilizarea conștientă a elementelor de limbaj muzical.
- CS 1.2 — Exersarea creativității și colaborării prin utilizarea instrumentelor muzicale și/sau a resurselor digitale, pentru interpretări expresive și coerente.
- CS 2.1 — Analizarea modului în care muzica reflectă valorile culturale, spirituale și estetice ale diferitelor perioade stilistice, prin selectarea unor exemple reprezentative și identificarea elementelor de limbaj muzical caracteristice fiecărei etape.
- CS 2.2 — Realizarea conexiunilor între creația muzicală și alte forme de exprimare artistică (literatură, arte vizuale, dans), pentru a înțelege unitatea expresiei artistice a unei perioade stilistice.
- CS 3.1 — Analizarea critică a mesajelor și emoțiilor exprimate în lucrări muzicale din stiluri și perioade diferite, prin audiție activă și formularea de opinii argumentate oral și/sau în scris.
- CS 3.2 — Crearea de produse artistice proprii inspirate din lucrări muzicale audiate, prin integrarea mijloacelor tradiționale și, unde este posibil, digitale de exprimare.

Notă metodică: Fiecare lecție este concepută pentru 50 de minute. Ultima lecție din fiecare unitate include o evaluare sumativă de 15 minute. Lecția 17 (proiectul final) necesită o oră suplimentară de prezentare.

PARTEA I

Ghid lecție cu lecție — planificare detaliată pentru cele 17 lecții

LECȚIA 1. Monodia: expresie, respirație, linie sonoră

Unitatea 1 — Muzica și comunitatea (Antichitate și Ev Mediu) | Pagina: p. 10 | Timp: 50 min | CS: CS 1.1, CS 3.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să definească monodia ca tip de organizare a discursului muzical, bazat pe o singură linie melodică.
- Să interpreteze melodia *Munților cu brazi înalți* respectând frazarea naturală și respirația muzicală.
- Să identifice în audiere elemente ale organizării melodice: ambitus, ritm, frazare și ornamentație.
- Să compare cântul gregorian și cântul bizantin, identificând asemănări și deosebiri privind organizarea melodică și expresivă.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Monodie** — o singură linie melodică, neînsoțită de acompaniament armonic
- **Fraza muzicală** — unitate sintactică a discursului muzical, cu sens relativ complet; în interpretarea vocală, organizarea ei este susținută de respirație
- **Ambitus** — întinderea melodiei (cel mai grav → cel mai acut sunet)
- **Cântul gregorian** — repertoriu monodic sacru în limba latină, asociat liturgiei occidentale, cu organizare modală și ritm liber
- **Cântul bizantin** — tradiție răsăriteană, sistemul Octoechos (8 glasuri), ornamentație bogată

LA CE SĂ FII ATENT

- **Monodie** nu înseamnă „un singur cântăreț”: poate fi interpretată de o voce sau de mai multe voci la unison — esențial e o singură linie melodică, fără armonie, nu numărul de interpreți.
- Nu confundați „monodia” din acest capitol (organizare sonoră pe o linie melodică unică, specifică Antichității și Evului Mediu) cu termenul de „monodie acompaniată” din muzica barocă timpurie (Caccini, Peri) — acela e un concept istoric diferit, cu acompaniament instrumental.
- **Cântul gregorian și cântul bizantin** se confundă ușor pentru că ambele au sisteme „de 8” (8 moduri bisericești autentice/plagale, respectiv 8 glasuri – Octoechos): gregorianul e latin/apusean și mai sobru, bizantinul e răsăritean, cu ornamentație mai bogată.
- **Respirația/frazarea** nu e o pauză oarecare pentru a lua aer, ci e determinată de sensul frazei muzicale și al textului — de aceea profesorul insistă: „o frază = o respirație”.

DESFAȘURAREA LEȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LEȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
● Amintește-ți 5 min	Adresează întrebarea-declanșator: „Ce au în comun o rugăciune cântată, o baladă populară și o melopeea greacă?” Activează cunoștințele din gimnaziu despre melodie și ritm. Repere pentru discuție: – Toate trei sunt monodii: o singură linie melodică, neînsoțită de acompaniament armonic. – Toate transmit mesajul/emoția printr-o linie vocală simplă, susținută de respirație și de text. – Pot fi interpretate individual sau colectiv (la unison), fără a necesita instrumente.	Răspunde din experiența personală. Identifică exemple de monodii cunoscute (colinde, rugăciuni, cântece de leagăn).	Activarea cunoștințelor anterioare. Crearea punții între experiența sonoră cotidiană și conceptul de monodie.
● Reține 10 min	Introdu definiția monodiei (p. 10). Explică relația dintre frazare și respirația muzicală. Demonstrează vocal: cântă 2 fraze cu respirație forțată, apoi cu respirație naturală.	Notează definiția în caiet. Observă și compară cele 2 tipuri de frazare demonstrate de profesor.	Înțelegerea conceptului de monodie. Conștientizarea rolului respirației în structurarea frazei muzicale.
● Exersează 10 min	Dirijează interpretarea <i>Munților cu brazi înalți</i> (partitura p. 10). Etapele: ritmic → melodic → cu expresie. Insistă: o frază = o respirație, nu forțăm notele lungi.	Solfegiază ritmic, melodic, cu frazare expresivă. Varianta: o frază piano, alta forte — observă diferența de caracter.	Transferul teoriei în practică interpretativă. Formarea reflexului de frazare naturală.
● Audiție 12 min	Propune audierea <i>Kyrie eleison (Missa Orbis Factor)</i> și <i>Doamne miluiește</i> (Ectenia Mare, glas 8). Formulează sarcinile: ritm, frazare, respirație, ornamentație (partituri p. 11).	Urmărește partiturile din manual. Notează observații comparative cântul gregorian și cântul bizantin în caiet.	Dezvoltarea auzului analitic. Distingerea celor două tradiții monofonice: apuseană și răsăriteană.
○ Portret și Reflecție 8 min	Prezintă portretul George Enescu (p. 12). Întrebare reflexivă: Cum transformă Enescu monodia populară într-un moment orchestral de mare forță? Repere pentru discuție: – Păstrează unisonul (aceeași linie melodică cântată de zeci de instrumentiști), dar construiește	Citește portretul, răspunde oral sau scris (2-3 enunțuri). Conectează monodia cu <i>Preludiul la unison din Suita nr. 1</i>, op. 9 (1903).	Corelarea limbajului muzicii populare cu transformarea lui artistică în muzica cultă. Dezvoltarea gândirii reflexive.

	<i>forța prin densitate timbrală și gradație dinamică (pianissimo → fortissimo).</i> – Enescu valorifică principiul unisonului orchestral, amplificând expresiv o singură linie melodică prin timbrul și dinamica orchestrei. – Contrastul nu vine din armonie sau polifonie, ci din culoarea orchestrală și intensitate — element de originalitate componistică.		
● Evaluare rapidă 5 min	Adresează: „Dă un exemplu de monodie din viața de zi cu zi.” Observă calitatea răspunsurilor.	Răspunde individual.	Evaluare formativă imediată. Verificarea înțelegerii conceptului. Indicator de reușită: Răspunsul e acceptabil dacă elevul dă un exemplu concret (colind, rugăciune în grup, cântec de leagăn, scandare la stadion etc.) și poate explica, fie și pe scurt, de ce exemplul conține o singură linie melodică, neînsoțită de acompaniament armonic.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Lucrează doar cu <i>Munților cu brazi înalți</i> — fără partiturile gregoriene. • Urmărește melodia cu degetul în timp ce ascultă; nu completează fișa de audiție. • Se concentrează pe o singură diferență între cântul gregorian și cântul bizantin (ex.: ornamentația).	• Transcrie din auz fraza <i>Kyrie eleison</i> în solfegiu relativ. • Analizează ambitusul și sistemul modal (Octoechos, cele 8 glasuri) ale monodiei bizantine. • Cercetează: ce sunt modusul autentic și modusul plagal în cântul gregorian?

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- **Observare sistematică:** postura, respirația, frazarea în interpretarea *Munților cu brazi înalți*.
- **Jurnal de audiție:** calitatea notațiilor comparative (cânt gregorian / cânt bizantin).
- **Întrebare de ieșire/exit ticket:** identificarea unei monodii din viața cotidiană.

 Resursă: Model fișă — Lecția 1 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- *Kyrie eleison — Missa Orbis Factor*: YouTube — Capella Antiqua München — *manual*
- *Doamne miluiește*, Ectenia Mare glas 8: YouTube — Corul Patriarhiei Române — *manual*
- George Enescu — *Preludiul la unison din Suita nr. 1* în Do major, op. 9: YouTube — piesa centrală a lecției (*Rapsodia Română nr. 1*, op. 11, menționată în portretul compozitorului, poate fi ascultată suplimentar) — *manual*

LECȚIA 2. Muzica în Antichitate: ritual, memorie, comunitate

Unitatea 1 — Muzica și comunitatea (Antichitate și Ev Mediu) | Pagina: p. 13 | Timp: 50 min | CS: CS 2.1, CS 2.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să descrie funcțiile muzicii în societățile antice: rituală, educativă, socială.
- Să compare practicile muzicale din cel puțin 2 civilizații antice (Egipt, Grecia, Roma, China, India).
- Să identifice modurile de interpretare antice: vocal, vocal-instrumental, instrumental.
- Să realizeze conexiuni între muzica antică și poezia epică și lirică (Homer, Sappho, Pindar).

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Muzica ca practică socială** — nu domeniu autonom, ci integrată în viața comunității
- **Funcția rituală** — muzica în ceremonii religioase, funerare, de inițiere
- **Funcția educativă** — muzica parte din paideia greacă
- *Epitaf Seikilos* — una dintre cele mai vechi compoziții păstrate integral, cu text și notație muzicală (sec. I î.Hr.)
- **Lira, cithara, aulos** — instrumentele simbolice ale Antichității

LA CE SĂ FII ATENT

- Epitaful lui Seikilos nu e „cea mai veche melodie din lume”, ci cea mai veche compoziție păstrată INTEGRAL (text + notație); Imnul hurrian (Ugarit) e mai vechi, dar reconstituit din tăblițe fragmentare.
- Reconstituirile audio ale muzicii antice (Epitaf Seikilos, Imn hurrian) sunt ipoteze savante de interpretare, nu înregistrări „autentice” — notația antică lasă loc de interpretare.
- „Funcția rituală” nu înseamnă doar cult religios oficial, ci include și ceremonii funerare, de inițiere, de vindecare.
- Nu reduceți Antichitatea muzicală la Grecia — funcțiile muzicii se regăsesc, cu variații specifice, și în Egipt, Roma, China, India, Africa subsahariană.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
• Amintește-ți 5 min	Conectează-te cu istoria: „Ce știi despre viața în Grecia antică? Cum crezi că sună muzica la un banchet sau la un ritual funerar?” Repere pentru discuție: — La banchet, muzica putea fi veselă, ritmică, adesea instrumentală sau vocal-instrumentală; la ritual funerar — solemnă, lentă, adesea vocală/lamentativă.	Activează cunoștințe din istoria din gimnaziu, formulează ipoteze.	Ancorarea în context cultural-istoric; motivarea curiozității.

	– Elevii pot folosi cunoștințe de istorie (simpozioane grecești, ceremonii funerare) pentru a formula ipoteze plauzibile. – Nu există un răspuns unic corect – scopul e activarea gândirii ipotetice, nu recuperarea unui fapt memorat.		
● Descoperă 12 min	Parcurge textul p. 13 cu clasa, accentuând: muzica = practică integrată, nu artă autonomă. Introdu tabelul funcțiilor muzicii.	Citește textul, subliniază funcțiile menționate. Notează la ce servea muzica în fiecare civilizație.	Înțelegerea dimensiunii sociale și rituale a muzicii antice.
● Audiție comparativă 12 min	Propune <i>Epitaful Seikilos</i> (Grecia) + <i>Imnul hurrian</i> (Ugarit). Sarcini: identificați rolul și modul de interpretare.	Ascultă activ, notează observații. Compară cu o melodie modernă: ce e comun, ce e diferit? Repere pentru discuție: – Comun: funcția emoțională/comunitară a muzicii, prezența unei linii melodice memorabile. – Diferit: absența armoniei/acompaniamentului complex, sistem modal diferit, notație incertă, comparativ cu notația modernă precisă. – Poate apărea și observația despre ritmul liber antic, comparativ cu metrica regulată a multor melodii moderne.	Contact direct cu sursele muzicale antice. Dezvoltarea perspectivei istorice prin audiție.
● Conexiuni 10 min	Prezintă rubrica Conexiuni: muzică-poezie-dans în Antichitate. Discută: epopeile homerice erau transmise oral, prin recitare sau cântare, uneori cu acompaniament instrumental; Sappho compunea text și muzică simultan.	Identifică paralela: rapperul de azi = aedul de ieri. Formulează oral o conexiune proprie.	Conexiune interdisciplinară (muzică–literatură–istoria artei). Relevarea actualității muzicii antice.
○ Fișă și Colaj 8 min	Lansează sarcina de portofoliu: fișă/colaj despre o civilizație antică la alegere. Explică criteriile: rol social, instrumente, exemple de lucrări.	Alege civilizația, schițează structura fișei. Continuă acasă dacă nu finalizează.	Consolidarea cunoștințelor prin produs propriu.
● Autoevaluare 3 min	Adresează: „Numește 3 funcții ale muzicii în Antichitate.”	Răspunde rapid, oral, câte un elev per funcție.	Verificare formativă rapidă. Indicator de reușită: Răspunsul minim acceptabil numește corect cel puțin 3 funcții (rituală,

			educativă, socială), fără a fi necesară definirea detaliată a fiecăreia.
--	--	--	---

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Lucrează cu o singură civilizație (Grecia) și două funcții ale muzicii. • Fișa are un șablon predat: titlu, rol muzicii, instrument, exemplu. • Ascultă audiția o singură dată și identifică un singur element (rol sau instrument).	• Compară minimum 3 civilizații în fișă, cu referințe bibliografice. • Cercetează ce se știe despre muzica egipteană din surse iconografice (hieroglifice, picturi murale). • Analizează structura Epitafului Seikilos: mod, ritm, ambitus.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- **Fișă/colaj despre o civilizație antică (portofoliu)** — termen: lecția următoare.
- **Observare sistematică:** calitatea conexiunilor formulate oral.
- **Verificare rapidă:** 3 funcții ale muzicii antice.

 Resursă: Model fișă — Lecția 2 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- *Epitaf Seikilos* (sec. I î.Hr.): YouTube — Petros Tabouris sau David Creese — *manual*
- *Imnul hurrian*, Ugarit, sec. XIV î.Hr.: YouTube — The Oldest Song in the World — *manual*
- Ancient Greek Music Project: YouTube — reconstituiri ale muzicii grecești — *suplimentar*

LECȚIA 3. Muzica medievală: de la sacru la profan

Unitatea 1 — Muzica și comunitatea (Antichitate și Ev Mediu) | Pagina: p. 15 | Timp: 50 min (incl. evaluare sumativă U1) | CS: CS 2.1, CS 3.1, CS 3.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice cele trei chipuri ale muzicii medievale: sacru, trubaduresc, dans medieval.
- Să compare cântul gregorian, cântecul trubaduresc și dansul medieval pe criterii multiple (tabel).
- Să analizeze modul în care spațiul și publicul determină caracterul muzicii medievale.
- Să creeze în grup o monodie medievală scurtă pe text românesc.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Cântul gregorian** — repertoriu monodic sacru în limba latină, asociat liturgiei occidentale, cu organizare modală și ritm liber
- **Cântul bizantin** — tradiție răsăriteană, sistemul Octoechos (8 glasuri), ornamentație bogată
- **Trubadur/truver** — poet-compozitor medieval, curte nobiliară, limbă vernaculară; **Menestrel** — instrumentist care îl însoțește, adesea itinerant
- *Kalenda Maya* — cântec trubaduresc, Raimbaut de Vaqueiras (sec. XII)
- **Dansul medieval** — piața publică, muzică instrumentală, ritm regulat

LA CE SĂ FII ATENT

- „Profan” în context muzical nu înseamnă ireverent, ci „laic/secular” — cântecul de curte și dansul, opuse cântului sacru bisericesc.
- Trubadur ≠ menestrel: trubadurul e poet-compozitor nobil care creează textul și melodia; menestrelul e instrumentistul care îl acompaniază, adesea angajat, itinerant.
- „Ritm liber” (gregorian) nu înseamnă lipsă de organizare, ci un ritm modelat de accentul și structura textului latin, nu de o măsură fixă.
- Nu toată muzica medievală e sacră — cântul gregorian/bizantin coexistă cu cântecul trubaduresc (curte) și dansul (piață publică), fiecare cu spațiu, public și funcție proprii.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
• Amintește-ți 5 min	Întrebare: „Unde crezi că se cânta mai mult în Evul Mediu — în biserică, la curte sau în piața publică? Ce fel de muzică sună în fiecare loc?” Repere pentru discuție: – Nu există un răspuns unic corect; scopul e activarea de ipoteze pe baza cunoștințelor de istorie medievală (catedrale, curți nobiliare, târguri).	Formulează ipoteze bazate pe cunoștințe din istoria medievală.	Activarea contextului cultural medieval; anticiparea conținutului.

	– Fiecare spațiu generează un tip diferit de muzică: sacru (biserică), curtenesc (trubaduri), popular/de dans (piață). – Elevii pot argumenta pe baza frecvenței vieții cotidiene (piața publică = muzică mai frecventă, dar mai puțin documentată istoric decât cea bisericească).		
● Reține 10 min	Prezintă cele 3 tipuri de muzică medievală cu caracteristici esențiale. Accentuează diferențele: limbă (latină / vernaculară), spațiu, public, funcție.	Completează schema în caiet pe măsură ce profesorul explică.	Structurarea clară a celor 3 tradiții muzicale medievale.
○ Audiție și Kalenda Maya 8 min	Propune audierea <i>Kalendei Maya</i> și a unui fragment gregorian. Solfegiază împreună fragmentul de la p. 16.	Ascultă și observă: ritm (liber / regulat), limbă, caracter. Fredonează <i>Kalenda Maya</i> după model.	Contact cu sursele sonore originale. Distingerea auditivă a celor două tradiții.
● Tabel comparativ 8 min	Coordonează completarea tabelului comparativ (p. 17): gregorian / trubaduresc / dans medieval. Variabile: spațiu, limbă, interpret, ritm, public, funcție.	Completează tabelul individual sau în perechi.	Sistematizarea cunoștințelor; exersarea gândirii comparative.
● Activitate creativă 4 min	Lansează sarcina de recapitulare (p. 18): Varianta A — coregrafică; Varianta B — monodie medievală pe text românesc.	Alege varianta, formează grupul, schiță rapidă a ideii.	Creativitate aplicată; transferul cunoștințelor în produs artistic.
● Evaluare sumativă U1 15 min	Distribuie fișele de evaluare. Clarifică doar formulările ambigue — nu explica conținut.	Lucrează individual la test.	Evaluare sumativă Unitatea 1.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
● Tabelul comparativ are rubricile parțial completate ca model; elevul completează celulele libere. ● Activitatea creativă: Varianta A (coregrafică) — mai accesibilă decât compoziția. ● <i>Kalenda Maya</i>: fredonare după ureche, fără urmărirea partiturii.	● Cercetează și prezintă un exemplu de muzică medievală mai puțin studiat în manual (drama liturgică, Hildegard von Bingen). ● Compune monodia medievală cu notație muzicală, nu doar descriere verbală. ● Analizează cum spațiul arhitectural (catedrala / curtea) influențează acustica și stilul.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Evaluare sumativă U1 (test scris, 100p) — ultimele 15 minute ale orei.
- Tabel comparativ gregorian / trubaduresc / dans (portofoliu).
- Produs creativ: monodie medievală sau prezentare coregrafică (portofoliu).

Prag minimal de performanță: rezolvarea corectă a cel puțin jumătate dintre itemii testului scris (Subiectele I și II), demonstrând că elevul identifică monodia, distinge cânt gregorian / cânt bizantin / trubaduresc și recunoaște formele de bază ale dansului medieval.

 Resursă: Model fișă — Lecția 3 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- *Kalenda Maya* — Raimbaut de Vaqueiras: YouTube — multiple versiuni — *manual*
- Hildegard von Bingen — O virtus Sapientiae: YouTube — Anonymous 4 — *manual*
- Dans medieval (Estampie): YouTube — Sequentia sau Ensemble Organum — *manual*

LECȚIA 4. Polifonia sau dialogul vocilor

Unitatea 2 — Muzica și expresia umană (Renașterea) | Pagina: p. 20 | Timp: 50 min | CS: CS 1.1, CS 2.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să definească polifonia și să o distingă de monodie și omofonie.
- Să identifice principiul imitației într-o audiție (motet, canon).
- Să recunoască principalele genuri polifonice: motet, madrigal, canon, fugă, coral polifonic.
- Să interpreteze în grup un canon vocal la 2 voci.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Polifonie** — mai multe linii melodice independente, simultane
- **Imitație** — preluarea succesivă a aceleiași teme de diferite voci
- **Canon** — forma strictă de imitație: aceeași linie melodică este reluată după un anumit decalaj temporal
- **Motet** — gen vocal sacru polifonic (sec. XII-XVI)
- **Organum** — prima formă de polifonie (sec. IX), voce adăugată la gregorian
- **Conciliul de la Trento (1545-1563)** — reforma muzicii sacre catolice

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii tind să creadă că orice cântare simultană pe mai multe voci e polifonie. De clarificat: dacă toate vocile au același ritm și una e melodie, celelalte acompaniament armonic, e omofonie — criteriul polifoniei e independența liniilor melodice, nu numărul de voci.
- Canonul e adesea confundat cu polifonia în general. De clarificat: canonul e doar o formă strictă de imitație (aceeași linie melodică reluată identic, decalat); motetul liber sau madrigalul sunt polifonice fără a fi canoane.
- La organum-ul timpuriu (Musica enchiriadis), elevii pot crede că e deja polifonie „completă”. De clarificat: organum-ul paralel (voci la cvartă/cvintă distanță) nu are independență ritmică și melodică reală — e un precursor, nu polifonia matură renascentistă.
- La audiția Spem in alium, elevii pot presupune că „mai multe voci = se aude mai clar fiecare”. De clarificat: cu cât cresc vocile independente, cu atât crește riscul ca textul să devină greu inteligibil — de aici criza Conciliului de la Trento și soluția de echilibru a lui Palestrina.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
o Amintește-ți 5 min	Propune: cântați La mulți ani cu 2 grupe, a doua intrând cu 2 timpi de decalaj. Întreabă: „Ce se întâmplă cu sunetele? Vă place efectul?” Repere pentru discuție: – Vocile rămân distincte ca linii melodice, dar se suprapun	Participă la exercițiul de canon intuitiv. Observă că vocile rămân independente, dar sună armonios.	Experiența directă a principiului imitativ înainte de definiție.

	<i>armonios — elevii pot descrie senzația de „ecou” sau de temă reluată.</i> <i>– Efectul poate fi perceput ca plăcut sau confuz, în funcție de precizia decalajului — profesorul poate ghida spre observația că independența liniilor nu înseamnă dizarmonie.</i> <i>– Unii elevi pot descrie senzația ca pe o „conversație” între voci — intuiție utilă pentru a pregăti noțiunea de dialog polifonic definită ulterior.</i>		
● Reține 10 min	Introdu definiția polifoniei, diferența față de monodie și omofonie. Prezintă genurile polifonice (p. 21): motet, madrigal, canon, fugă, coral. Menționează: Palestrina, di Lasso, Josquin.	Notează definiția și tabelul genurilor în caiet. Cere clarificări dacă este necesar.	Structurarea terminologică clară a conceptelor polifonice.
○ Știi că? — Palestrina 8 min	Povestește episodul Conciliului de la Trento: polifonia aproape interzisă. Propune audierea <i>Spem in alium</i> (Tallis, 40 de voci) — 2 minute.	Ascultă și identifică succesiv intrarea vocilor (ridică mâna la fiecare voce nouă). Reacționează la drama istorică povestită.	Conectarea cunoașterii muzicale cu istoria culturală. Impactul emoțional al audiției monumentale.
● Audiție analitică 8 min	Propune Kyrie din <i>Missa Papae Marcelli</i> (Palestrina). Sarcina: urmăriți intrarea vocilor; completați fișa de audiție.	Ascultă activ, identifică vocile, completează fișa individual.	Dezvoltarea auzului polifonic analitic.
● Canon vocal 2 voci 12 min	Alege un canon simplu (Frere Jacques sau canon pentatonic). Împarte clasa în 2 grupe; dirijează intrarea decalată.	Cântă vocea proprie independent de cealaltă grupă. Exersează intonația și momentul intrării.	Experiența corporală a independenței vocale; Transferul teoriei în practică interpretativă.
● Verificare 7 min	Adresează: „Diferența dintre monodie, omofonie și polifonie?” — 3 elevi, câte un concept.	Răspunde concis cu exemple din lecție.	Verificare formativă a conceptelor-cheie. Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: elevul numește corect criteriul central pentru fiecare (monodie = o singură linie

			melodică; omofonie = melodie principală + acompaniament, ritm comun al vocilor; polifonie = mai multe linii independente simultan) și oferă cel puțin un exemplu pentru unul dintre concepte (canon, cânt gregorian etc.).
--	--	--	--

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• La canon: cântă vocea principală (prima), nu vocea imitatoare. • Fișa de audiție: completează doar 2 rubrici din 4 (voce identificată + caracter). • La definiții: utilizează schema vizuală oferită (linii paralele = polifonie).	• Transcrie vizual structura intrărilor în <i>Spem in alium</i>: câte voci, la ce interval intră. • Cercetează: care este diferența structurală dintre canon și fugă? • Încearcă să cânte alternativ ambele voci ale canonului.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Fișă de audiție Palestrina — *Missa Papae Marcelli* (portofoliu).
- Observare sistematică: participarea la canon vocal, intonația, intrarea decalată.
- Verificare orală: monodie / omofonie / polifonie.

 Resursă: Model fișă — Lecția 4 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Palestrina — *Kyrie, Missa Papae Marcelli*: YouTube — Tallis Scholars — *manual*
- Thomas Tallis — *Spem in alium* (40 voci): YouTube — The Sixteen — *manual*
- Josquin des Prez — *El Grillo*: YouTube — versiune veselă și accesibilă — *manual*

LECȚIA 5. Madrigalul: text, emoție, expresie

Unitatea 2 — Muzica și expresia umană (Renașterea) | Pagina: p. 23 | Timp: 50 min | CS: CS 2.2, CS 3.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să definească madrigalismul (word-painting) și să identifice tehnica în audiere.
- Să analizeze relația text-muzică într-un madrigal renascentist.
- Să compare motetul sacru, madrigalul italian și chansonul francez pe criterii multiple.
- Să schițeze un mini-madrigalism pe text românesc propriu.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Madrigalism** / Word-painting — pictura muzicală a sensului cuvintelor prin muzică
- **Direcție melodică** — ascendentă (cer, lumină) sau descendentă (tristețe, moarte)
- **Cromatism** — note alterate pentru expresie emoțională intensă
- **Motet sacru** — gen vocal polifonic pe text latin, contemplativ
- **Chanson** — cântec polifonic francez, temă profană, dinamic

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii confundă adesea „madrigalism” cu simpla prezență a unui text emoțional în muzică. De clarificat: madrigalismul presupune o ilustrare tehnică precisă (direcție melodică, ritm, pauze, cromatism) a unui cuvânt sau imagini concrete, nu doar un ton emoțional general al piesei.
- Se poate crede că orice piesă vocală pe text laic italian e „madrigal”. De clarificat: madrigalul are trăsături specifice (polifonie pe text vernacular, temă profană, scriitură expresivă text-muzică) care îl diferențiază de chanson (franceză, ritm vioi, mediu urban) sau de motetul sacru latin.
- Cromatismul poate fi confundat cu orice sunet „ciudat” sau disonant. De clarificat: cromatismul înseamnă folosirea deliberată de note alterate (în afara scării diatonice) pentru efect expresiv — o tehnică specifică, nu o etichetă vagă pentru „sunete stranie”.
- Elevii pot crede că direcția melodică trebuie să fie o redare acustică „realistă” a cuvântului. De clarificat: word-painting-ul e adesea simbolic și convențional (ex. „cer” = notă înaltă, „moarte” = coborâre sau oprire a mișcării), nu o imitație sonoră literală.

DESĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Amintește-ți 5 min	Demonstrează word-painting direct: cântă „urcă” ascendent, „coboară” descendent, „tăcere” cu pauză. Întreabă: „Ce principiu am aplicat?” <i>Repere pentru discuție:</i>	Observă și intuiește principiul. Oferă exemple de cuvinte pictabile.	Descoperirea intuitivă a madrigalismului înainte de definiție.

	– Elevii pot numi „ilustrarea muzicală a cuvintelor” chiar fără termenul tehnic — se acceptă orice formulare care indică legătura sunet-sens (ex. „a cântat cuvintele”, „muzica a urmat sensul textului”). – Se poate ajunge la observația că mișcarea melodică (urcă/coboară) și pauza au fost alese intenționat, nu întâmplător — acesta e punctul central de legat cu termenul madrigalism/word-painting introdus ulterior. – Unii elevi pot numi direct „pictură muzicală” sau pot presupune o legătură cu pictura vizuală — intuiția e validă și pregătește conexiunile interdisciplinare din Lecția 6.		
● Exersează madrigalism 10 min	Propune exercițiul din manual p. 24: text „Lumina urcă peste cer senin...” Elevii marchează cuvintele pictabile și propun tehnicile: direcție, ritm, dinamică, pauze.	Marchează cuvintele-cheie, propune soluții muzicale oral sau în scris.	Aplicarea principiului madrigalismului pe text concret.
● Audiție comparativă 12 min	Propune: Marenzio (Solo e pensoso — cromatism descendent), Gesualdo (cromatisme extreme), Monteverdi (dramatic, teatral). Sarcina: 2 exemple de word-painting per compozitor.	Ascultă și identifică tehnicile de word-painting în fiecare fragment.	Exersarea auzului analitic pentru madrigalism în surse originale.
● Tabel comparativ 8 min	Coordonează completarea tabelului motet / madrigal / chanson (p. 25). Variabile: limbă, temă, public, raport text-muzică, compozitori.	Completează tabelul individual sau în perechi.	Sistematizarea celor 3 genuri vocale renascentiste.
○ Jurnal de audiție U2 10 min	Propune metoda 3-2-1 pentru 5 madrigale (Cipriano de Rore, Arcadelt, Marenzio, Gesualdo, Monteverdi). Ce nu se finalizează în clasă devine temă.	Ascultă fiecare fragment, completează: 3 observații, 2 întrebări, 1 conexiune personală.	Consolidarea audiției active; dezvoltarea vocabularului expresiv.
● Mini-madrigalism 5 min	Lansează sarcina opțională: 2-3 versuri românești + schiță muzicală descriptivă.	Schițează ideea în caiet, continuă acasă.	Creativitate aplicată; transfer al principiului madrigalist în context românesc.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• La word-painting: lucrează cu un singur vers (nu cu tot textul). • Jurnalul de audiție 3-2-1: completează pentru 2 madrigale (nu 5). • Tabelul comparativ: coloana motet este deja completată; completează madrigal și chanson.	• Compune o mini-melodie (4-8 note) care ilustrează schița de word-painting. • Compară stilul lui Gesualdo cu al lui Monteverdi: care este mai modern și de ce? • Cercetează: de ce Gesualdo este considerat un pionier al muzicii moderne?

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Jurnal de audiție U2 — 5 madrigale, metoda 3-2-1 (portofoliu).
- Tabel comparativ motet / madrigal / chanson (portofoliu).
- Schiță de madrigalism pe text românesc (portofoliu opțional).

Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: pentru cel puțin 2-3 din madrigalele ascultate, elevul notează o observație concretă legată de raportul text-muzică (nu doar o impresie generală de tip „mi-a plăcut”), formulează o întrebare proprie și indică o conexiune personală sau cu altă lucrare studiată.

 Resursă: Model fișă — Lecția 5 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Marenzio — Solo e pensoso: YouTube — The Hilliard Ensemble — *manual*
- Gesualdo — Moro lasso: YouTube — *manual*
- Monteverdi — Lamento d'Arianna („Lasciatemi morire”, 1614): YouTube — *manual*
- Arcadelt — Il bianco e dolce cigno: YouTube — punct de start recomandat — *manual*
- Cipriano de Rore — *Ancor che col partire*: YouTube — *manual*

LECȚIA 6. Atelier renașcentist: imagine, poezie, sunet

Unitatea 2 — Muzica și expresia umană (Renașterea) | Pagina: p. 26 | Timp: 50 min (incl. evaluare sumativă U2) | CS: CS 1.2, CS 2.2, CS 3.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice principiile Renașterii (echilibru, claritate, expresie umană) în muzică, pictură și poezie.
- Să realizeze un produs artistic integrat (interviu imaginar sau moment artistic integrat).
- Să aplice tehnica word-painting pe un vers românesc (exercițiul complet din manual p. 28).
- Să prezinte și să argumenteze alegerile artistice proprii.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Principiile Renașterii:** Echilibru, Claritate, Expresie umană
- **Sinteza artelor** — muzica, pictura și poezia formează un ansamblu unitar
- **Sonetul petrarchist (structura 4+4+3+3)** — aceeași estetică a echilibrului și proporției regăsită în polifonia renașcentistă (motet, madrigal)
- **Interviu imaginar** — tehnică de empatie istorică și gândire critică

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii pot crede că „echilibru” în muzică înseamnă pur și simplu „muzică liniștită/calmă”. De clarificat: echilibrul se referă la proporția și simetria dintre voci sau părți (ex. patru voci egale ca importanță la Palestrina), nu la caracterul emoțional sau la tempo.
- Se poate confunda „claritate” cu „simplitate” (puține voci, scriitură simplă). De clarificat: claritatea la Palestrina înseamnă inteligibilitatea textului chiar în interiorul unei scriituri polifonice complexe — nu reducerea complexității, ci controlul ei.
- La interviul imaginar, elevii pot aluneca spre informații fanteziste, nesusținute istoric. De clarificat: sarcina cere informații istorice corecte despre compozitor — imaginația se aplică formei (dialogul), nu conținutului factual.
- Elevii pot vedea sonetul petrarchist doar ca „poezie de dragoste”, fără legătură cu muzica. De clarificat: relația vizată e una de structură și proporție (4+4+3+3 versuri, ca echilibrul vocilor polifonice), nu de temă sentimentală comună.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
• Principii Renaștere 8 min	Citesc și discut cele 3 principii (Reține, p. 27). Exemple concrete: Palestrina = echilibru vocal; Rafael (Madonna) = claritate vizuală; Sonetul lui Petrarca = expresie umană.	Identifică exemple proprii ale principiilor în artele cunoscute.	Înțelegerea Renașterii ca sinteză estetică coerentă.
○ Interviu imaginar 15 min	Explică sarcina: interviu imaginar cu Josquin, Palestrina	Lucrează individual sau în perechi: redactează 4-6	Empatie istorică; creativitate;

	sau Monteverdi (text sau podcast, 3-4 min). Oferă sugestii de întrebări.	Întrebări + răspunsuri imaginate. Opțional: înregistrare podcast cu telefonul.	perspectiva compozitorului.
● Moment artistic integrat 10 min	Coordonează echipele de 3-4 elevi: text scurt + imagine vizuală + sunet. Titlul propus: „Renașterea mea personală”.	Discută în echipă: ce valoare renașcentistă aleg? Cum o ilustrează sonor și vizual? Repere pentru discuție: – Elevii pot alege oricare dintre cele trei principii (echilibru, claritate, expresie umană) — important e ca alegerea să fie justificată printr-un exemplu concret discutat anterior (Palestrina, Rafael, Petrarca). – Ilustrarea sonoră/vizuală nu are o soluție „corectă” unică — se acceptă orice variantă care leagă în mod coerent valoarea aleasă de mijloacele artistice folosite (culoare, ritm, imagine, dinamică). – Poate apărea dezacord în echipă asupra valorii de ales — e un bun punct de plecare pentru discuția finală despre cum se negociază o viziune artistică comună între mai multe „voci” creative.	Transfer al principiilor Renașterii în produs artistic contemporan.
● Word-painting complet 7 min	Propune exercițiul p. 28: „Vântul se înalță, apoi se stinge în tăcere.” 4 pași: cuvinte-cheie → direcție melodică → ritm/tempo/dinamică → efect expresiv.	Completează exercițiul individual sau în perechi.	Consolidarea tehnicii madrigaliste. Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: elevul identifică cel puțin 2 cuvinte-cheie din vers (ex. „se înalță”, „se stinge”, „tăcere”), propune o direcție melodică logică pentru fiecare (ascendentă pentru „se înalță”; descendentă sau pauză pentru „se stinge”/„tăcere”) și menționează cel puțin un element de ritm, tempo sau dinamică asociat (ex. ritardando, diminuendo, pauză finală).
● Evaluare sumativă U2	Distribuie testul de evaluare U2.	Rezolvă testul individual.	Evaluare sumativă Unitatea 2.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Interviu imaginar: folosește lista de întrebări sugerată de profesor. • Momentul artistic integrat: contribuie cu componenta vizuală (colaj foto). • Word-painting: completează doar pașii 1 și 2 (cuvinte-cheie + direcție melodică).	• Înregistrează podcast de 3-4 min cu 2 voci (interviewer + compozitor). • Compune o micro-melodie originală (4-8 măsuri) pentru produsul echipei. • Cercetează cum se reflectă principiile Renașterii în design-ul contemporan.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Evaluare sumativă U2 (test scris, 100p).
- Interviu imaginar sau moment artistic integrat (portofoliu).
- Exercițiu de word-painting complet (p. 28) — portofoliu.

 Resursă: Model fișă — Lecția 6 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Rafael — Madonna del cardellino: reproducere online pentru proiecție — *manual*
- Sonet de Petrarca în română: traduceri disponibile online — *manual*
- Josquin des Prez — Ave Maria: YouTube — *suplimentar*

LECȚIA 7. Barocul și arta contrastului

Unitatea 3 — Muzica, puterea și emoția (Barocul) | Pagina: p. 30 | Timp: 50 min | CS: CS 2.1, CS 3.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice contrastul ca principiu fundamental al muzicii baroce.
- Să definească basul continuu, programatismul și sistemul major/minor ca elemente baroce.
- Să compare muzica Renașterii cu cea a Barocului pe criterii multiple (tabel).
- Să completeze Jurnalul de audiție U3 cu 5 lucrări baroce.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Contrast baroc** — dinamic (forte-piano), solist-tutti, tensiune-relaxare
- **Basso continuo** — linie de bas continuă realizată de un instrument grav și unul armonic (de ex. violoncel/fagot + clavecin/orgă)
- **Concerto grosso** — concertino (soliști) și ripieno (tutti/orchestra)
- **Programatism** — muzica sugerează imagini extramuzicale (Vivaldi — *Anotimpurile*)
- **Terasa dinamică** — alternanța bruscă forte-piano, specifică barocului

LA CE SĂ FII ATENT

- Contrastul baroc nu se reduce la volum (tare-încet): elevii tind să-l identifice doar cu dinamica, ignorând contrastul de textură (solist-tutti), densitate sonoră și tensiune-relaxare — precizați că e un principiu multidimensional.
- Basso continuo nu este un singur instrument, ci o pereche funcțională (un instrument grav care cântă linia de bas + un instrument armonic care o „realizează” — ex. violoncel/fagot + clavecin/orgă); elevii cred adesea că e o singură voce instrumentală notată.
- Terasa dinamică nu înseamnă crescendo/decrescendo treptat (ca în Romanticism), ci schimbare bruscă, în trepte, fără tranziție — confuzia e frecventă pentru că elevii sunt obișnuiți cu gradarea dinamică din muzica actuală.
- Programatismul nu presupune că muzica „povestește” literal, ca un film: e o sugestie/evocare prin convenții sonore (tremolo = furtună, game rapide = fugă etc.), nu o transmitere univocă de sens — fără text ajutător, ascultători diferiți pot „citi” imagini diferite.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
o Tranziție Renaștere–Baroc 5 min	Citează: „Renașterea ne-a învățat echilibrul. Barocul îl dramatizează.” Arată 2 imagini: Rafael (Madonna) și Caravaggio (David cu capul lui Goliat).	Compară imaginile, descrie emoțiile evocate. Formulează ipoteza: cum se reflectă în muzică? Repere pentru discuție: – Contrastul dinamic brusc (forte–piano) e echivalentul sonor al	Tranziție intuitivă de la Renaștere la Baroc prin contrast vizual.

		jocului lumină-umbră (clarobscur) din pictura barocă. – Opoziția solist–tutti (concertino–ripieno) corespunde vizual figurii izolate în prim-plan față de fundalul aglomerat. – Schimbările bruște de tensiune–relaxare (armonie, ritm) creează un „dramatism” analog liniilor diagonale și mișcării din compoziția barocă.	
● Concepte-cheie 12 min	Introduce: contrast, basso continuo, programatism, sistem major/minor. Demonstrează vocal: cântă forte → imediat piano. Efectul este imediat.	Notează conceptele în caiet. Răspunde: „Unde ați mai întâlnit contraste puternice în muzică?” Repere pentru discuție: – Muzica de film, unde schimbări bruște de dinamică creează efecte dramatice (ex. momente de tensiune urmate de tăcere). – Muzica pop/electronică actuală: drop-uri și break-down-uri cu salt brusc de densitate și volum. – Rock/metal: alternanța dintre secțiuni acustice, calme și pasaje distorsionate, intense (vers–refren).	Înțelegerea principiilor estetice baroce prin demonstrare directă.
● Audiție — Jurnal U3 18 min	Propune 5 lucrări: Vivaldi (<i>Iarna</i>), Bach (<i>Brandenburg 3</i>), Corelli (<i>Christmas Concerto</i>), Couperin, Händel. Formatează jurnalul: metoda 3-2-1 per lucrare.	Ascultă activ (2-3 min per lucrare), completează jurnalul. Schiță a concertului tău programatic.	Audiție comparativă a repertoriului baroc canonic.
● Tabel comparativ 10 min	Coordonează completarea tabelului Renaștere / Baroc: principiu estetic, scriitură, emoție, genuri, spații, compozitori.	Completează individual sau în perechi.	Sistematizarea diferențelor dintre cele două epoci.
○ Verificare 5 min	Adresează: „Ce este basso continuo? Ce este programatism?”	Răspunde concis cu exemple.	Verificare formativă terminologică. Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: elevul descrie basso continuo ca linie de bas continuă realizată de cel puțin două instrumente (unul grav + unul armonic, ex. violoncel/fagot + clavicin) și definește

			programatismul ca muzică ce sugerează imagini sau povești extramuzicale, ilustrând cu un exemplu concret (ex. Vivaldi — Anotimpurile).
--	--	--	--

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Jurnalul: completează 3-2-1 doar pentru Vivaldi — <i>Primăvara</i> (cea mai familiară). • Tabelul: are 2-3 celule completate ca model; completează restul. • Concerto grosso: utilizează schema vizuală (cerc mic în cerc mare).	• Identifică alternările concertino-ripieno (tutti) în Bach — <i>Brandenburg 3</i>. • Cercetează: ce este doctrina afectelor în muzica barocă? • Compune schema programatică (cuvinte sau desen) a unui concert al anotimpurilor propriu.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Jurnal de audiție U3 — 5 lucrări baroce, metoda 3-2-1 (portofoliu).
- Tabel comparativ Renaștere–Baroc (portofoliu).
- Schiță verbală: concertul tău programatic (portofoliu).

 Resursă: Model fișă — Lecția 7 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Vivaldi — *Primăvara* din *Anotimpurile*: YouTube — Il Giardino Armonico — *manual*
- Bach — Concertul brandenburgic nr. 3 (BWV 1048): YouTube — *manual*
- Corelli — *Christmas Concerto* op. 6 nr. 8: YouTube — *manual*

LECȚIA 8. Dinamică, tempo, articulare: intenția artistică

Unitatea 3 — Muzica, puterea și emoția (Barocul) | Pagina: p. 33 | Timp: 50 min | CS: CS 1.1, CS 3.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice și să descrie rolul dinamicii, tempoul, articulației și agogicii ca parametri expresivi.
- Să compare 2 interpretări ale aceleiași lucrări și să argumenteze diferențele.
- Să interpreteze același fragment melodic în 4 variante expresive contrastante.
- Să formuleze în scris opinia argumentată despre intenția artistică preferată.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Dinamică** — intensitatea sunetului: pp, p, mp, mf, f, ff; crescendo / decrescendo
- **Terasa dinamică** — alternanța bruscă forte-piano (baroc, fără tranziție)
- **Tempo** — viteza: Largo, Adagio, Andante, Moderato, Allegro, Presto
- **Articulație** — modul de atac: legato, staccato, accent, tenuto
- **Agogică** — variații subtile de tempo: accelerando, ritardando, rubato
- **Metronomul** — brevetat de Maelzel (1815), pe baza unui mecanism anterior; Beethoven s-a numărat printre primii mari compozitori care au utilizat sistematic indicații metronomice

LA CE SĂ FII ATENT

- Tempo și dinamică nu sunt sinonime: elevii confundă frecvent „cântă repede” cu „cântă tare” — sunt parametri independenți (se poate cânta Allegro-piano sau Adagio-forte).
- Termenii de tempo (Allegro, Andante etc.) nu au un BPM fix universal: sunt indicații relative, interpretate diferit în funcție de epocă, spațiu de interpretare și tradiție (v. caseta despre metronom) — elevii cred greșit că „Allegro” înseamnă mereu exact 120 BPM.
- Rubato nu înseamnă tempo haotic sau „cântat cum vrei”: e o flexibilitate expresivă locală (accelerări/încetiniri mici) care nu modifică percepția generală a tempoului lucrării.
- Interpretarea expresivă nu se reduce la variația de volum: elevii tind să folosească doar dinamica atunci când li se cere „să exprime emoție”, ignorând articulația (legato/staccato) și agogica (rubato, accelerando/ritardando).

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Metafora teatrală 5 min	Citează: „Partitura este pentru interpret echivalentul piesei de teatru pentru actor.” Întreabă: Poate același text să fie jucat în moduri complet diferite? <i>Repere pentru discuție:</i> – Da — prin intonație, ritmul rostirii și pauze,	Reflectează și dă exemple de interpretări diferite ale aceluiași rol sau cântec.	Crearea cadrului conceptual: partitura = text de interpretat, nu de reprodus mecanic.

	actorul/interpretul adaugă un „subtext” pe care textul scris nu-l fixează. – Analogie muzicală: aceeași linie melodică poate suna tristă sau veselă în funcție de tempo, dinamică și articulație. – Există o limită: cuvintele (sau notele) rămân fixe — se schimbă doar modul de rostire/cântare, nu conținutul propriu-zis.		
● Parametrii expresivi 12 min	Introduce sistematic (p. 34): dinamică, tempo, articulație, agogică. Demonstrează vocal: cântă aceeași frază în 4 variante — elevii ghicesc emoția.	Ghicește emoția fiecărei variante, notează combinațiile expresive în caiet.	Înțelegerea parametrilor expresivi ca instrumente ale interpretului.
● <i>Au clair de la lune</i> — 4 variante 12 min	Dirijează interpretarea în: rubato romantic, staccato jucăuș, legato-piano melancolic, forte-maestoso solemn.	Interpretează fiecare variantă. Opțional: înregistrare cu telefonul.	Experiența practică a efectului parametrilor expresivi.
● Audiție comparativă 12 min	Propune aceeași lucrare barocă în 2 interpretări cu stiluri diferite. Sarcina: ce se schimbă? Ce preferi și de ce? Repere pentru discuție: – Ce se schimbă: tempoul, tipul de dinamică (terase bruște / gradare treptată), articulația, sonoritatea instrumentelor (interpretare istorică / interpretare modernă). – Argumentarea preferinței trebuie legată de un criteriu concret (ex. „prefer varianta X pentru că terasele dinamice sunt mai clare, mai aproape de stilul baroc”), nu doar de o impresie vagă. – Nu există un răspuns „corect”: scopul e ca elevul să identifice minimum 1-2 diferențe reale și să le lege explicit de preferința exprimată.	Ascultă ambele versiuni, completează Jurnalul de audiție comparată. Argumentează preferința.	Formarea gustului artistic argumentat.
● Reflectează și Știi că? 9 min	Povestește despre metronom (Maelzel, 1815, pe baza unui mecanism mai vechi) și Beethoven. Elevii scriu: „Intenția artistică pe care o prefer este... pentru că...”	Completează reflexia în caiet.	Consolidarea preferinței argumentate.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• <i>Au clair de la lune</i>: cântă doar 2 variante (cele mai contrastante). • Jurnalul de audiție comparată: identifică un singur parametru diferit între cele 2 interpretări. • Reflexia scrisă: completează propoziția dată de profesor (fill-in).	• Notează pe partitură propria indicație de interpretare pentru fiecare frază. • Cercetează: cum a scris Beethoven BPM în partituri? Sunt respectate azi? • Compară 3 interpretări ale aceleiași lucrări și argumentează care este mai fidelă intenției.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Jurnal de audiție comparată (2 interpretări ale aceleiași lucrări) — portofoliu.
- Înregistrare *Au clair de la lune* în 2-4 variante — portofoliu opțional.
- Reflectare scrisă: intenția artistică preferată, argumentată (2-3 enunțuri).

Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: elevul scrie 2-3 enunțuri coerente care numesc explicit o intenție artistică preferată (o variantă din *Au clair de la lune* sau din audiția comparativă) și o justifică printr-un parametru concret (dinamică, tempo, articulație sau agogică), nu doar printr-o preferință vagă de tipul „îmi place mai mult”.

 Resursă: Model fișă — Lecția 8 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Bach — *Arioso*, BWV 156: YouTube — 2 înregistrări cu stiluri diferite pentru comparare — *suplimentar*
- Vivaldi — *Primăvara*: YouTube — *Il Giardino Armonico* (variantă barocă), comparativ cu o versiune modernă — *suplimentar*
- Metronom online: metronome-online.com sau aplicație mobilă — *suplimentar*

LECȚIA 9. Muzica și autoritatea

Unitatea 3 — Muzica, puterea și emoția (Barocul) | Pagina: p. 36 | Timp: 50 min (incl. evaluare sumativă U3)
| CS: CS 2.1, CS 2.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să analizeze relația dintre muzică și autoritate în Baroc prin 3 modele: Biserică, Curte, Teatru public.
- Să compare stilurile lui Bach (sacru-liturgic) și Händel (spectaculos-public).
- Să interpreteze același fragment muzical în 2 variante stilistice contrastante.
- Să realizeze o reinterpretare barocă a unei melodii contemporane (echipă).

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Patronajul muzical** — compozitorul lucrează la comanda Bisericii, Curții sau Teatrului
- **Bach (Leipzig)** — muzică sacră lutherană, polifonie elaborată
- **Lully (Versailles)** — muzică de curte, instrument al propagandei regale
- **Händel (Londra)** — spectacol public, oratorii dramatice, public plătit
- **Opera publică din Veneția (1637)** — prima sală de operă deschisă publicului larg

LA CE SĂ FII ATENT

- „A compune la comandă” nu înseamnă lipsă de valoare artistică sau libertate creatoare: elevii pot aplica anacronic ideea romantică a „geniului liber” — în Baroc, patronajul era norma, nu excepția, iar creativitatea se manifesta în interiorul constrângerilor impuse.
- Diferența Bach–Händel nu e una de „talent” sau „succes”, ci de context instituțional: Bach lucra salariat pentru biserică/curte, Händel funcționa pe o piață publică a spectacolului — confuzia „Bach sărac și needucat, comparativ cu „Händel bogat și celebru” simplifică greșit relația dintre statut și valoare.
- Muzica sacră, de curte și publică nu sunt „stiluri” muzicale separate cu tehnici diferite: aceleași proceduri componistice (contrapunct, bas continuu, doctrina afectelor) apar în toate trei — diferă funcția, publicul și contextul de interpretare, nu limbajul muzical de bază.
- Opera publică din Veneția (1637) nu era „democratică” în sens modern: accesul era condiționat de plata biletului, deci publicul rămânea select (orașenime înstărită), nu universal.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Activare 5 min	Citează: „O mare parte a creației baroce era legată de comenzi, instituții și contexte precise de interpretare.” Discutați: ce presupune să compui la comandă? Repere pentru discuție: – Constrângeri practice: text/subiect impus, termen de	Reflectează la analogia contemporană: muzica de reclamă, coloana sonoră de film.	Înțelegerea condiționării sociale a creației muzicale.

	predare, formația instrumentală/vocală disponibilă la beneficiar. – Compozitorul respectă convențiile contextului (liturgic, festiv, teatral), dar rămâne creativ în interiorul lor — patronajul nu exclude originalitatea. – Paralelă modernă: muzica de film sau de reclamă — compozitorul lucrează după un „brief” (durată, atmosferă, buget) impus de client, fără a fi mai puțin artist.		
● 3 modele: Bach, Lully, Händel 12 min	Prezintă comparativ cele 3 chipuri ale muzicii baroce (p. 36-37). Anecdote: Lully a murit din cauza bastonului de dirijat; Händel a compus Messiah în 24 de zile.	Notează în tabelul comparativ caracteristicile fiecărui model.	Înțelegerea diversității contextuale a muzicii baroce.
● Exersează — 2 variante stilistice 10 min	Dirijează fragmentul din manual în: Varianta Bach: mezzopiano, Andante, legato, contemplativ. Varianta Händel: forte, Allegro maestoso, grandios, spectaculos.	Interpretează ambele variante. Compară: ce emoție transmite fiecare? Repere pentru discuție: – Varianta „Bach”: interioritate, reculegere, intimitate contemplativă (mezzopiano, Andante, legato). – Varianta „Händel”: grandoare, festivitate, triumf public (forte, Allegro maestoso). – Un răspuns bun leagă emoția de mijloacele muzicale concrete folosite (dinamică, tempo, articulație), nu doar de o impresie generală.	Transferul contextului social în interpretarea muzicală concretă.
○ Recapitulare creativă 8 min	Lansează sarcina echipă (p. 38): melodie modernă reinterpretată baroc. Criterii: terasă dinamică, ornamentație, contrast. Înregistrare 2-4 min + comentariu.	Formează echipe de 3-5, aleg melodia, schiță rapidă a planului.	Creativitate aplicată; consolidarea elementelor stilistice baroce.
● Evaluare sumativă U3 15 min	Distribuie testul de evaluare U3.	Rezolvă testul individual.	Evaluare sumativă Unitatea 3.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI

- Tabel comparativ: are rubricile parțial completate; elev completează 2-3 celule.
- Interpretarea 2 variante: cântă o singură variantă la alegere.
- Reinterpretarea barocă: contribuie cu componenta ritmică (terasa dinamică).

- Aduagă al 4-lea model (opera italiană cu Monteverdi) la tabelul comparativ.
- Cercetează: cum diferă contextul confesional și instituțional al muzicii lui Bach (biserică luterană) față de cel al lui Lully (curtea catolică regală franceză)?
- Notează partitura simplificată a adaptării baroce realizate de echipă.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Evaluare sumativă U3 (test scris, 100p) — ultimele 15 minute ale orei.
- Tabel comparativ Bach / Lully / Händel (portofoliu).
- Înregistrare reinterpretare barocă + comentariu scris (portofoliu).

Prag minimal de performanță: la Subiectul I (grilă), elevul răspunde corect la cel puțin 4 din cele 6 itemi; la Subiectul II, redactează un text de minimum 6-8 rânduri care menționează cel puțin o caracteristică definitorie a Barocului, exemplifică printr-o lucrare audiată concretă (Vivaldi, Bach, Händel, Corelli sau Couperin) și schițează o legătură, chiar simplă, cu o creație artistică actuală.

 Resursă: Model fișă — Lecția 9 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Bach — Toccată și Fugă re minor, BWV 565: YouTube — orgă, Karl Richter — *suplimentar*
- Händel — Aleluia din Messiah: YouTube — Riccardo Muti, Scala Milano — *manual*
- Lully — Marche pour la cérémonie des Turcs: YouTube — *manual*

LECȚIA 10. Clasicismul și ordinea discursului muzical

Unitatea 4 — Muzica și echilibrul formei (Clasicismul) | Pagina: p. 40 | Timp: 50 min | CS: CS 2.1, CS 3.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice principiile Clasicismului: echilibru, claritate, simetrie, formă logică.
- Să descrie fraza pătrată (4+4 măsuri) ca marcă a stilului clasic.
- Să realizeze conexiuni între Clasicism, Iluminism, arhitectură neoclasică, pictură și literatură.
- Să detecteze structura frazei pătrate în muzica contemporană (pop, rock).

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Clasicism** — sec. XVIII; Haydn, Mozart, Beethoven; echilibru și claritate
- **Fraza pătrată** — structură simetrică de tip 4+4, frecvent organizată ca antecedent (întrebare) + consecvent (răspuns)
- **Iluminism** — Voltaire, Diderot, Kant; rațiune, ordine, echilibru și claritate
- **Arhitectura neoclasică** — Panteonul Paris (Soufflot), Palladio; simetrie, proporții
- **Pictura neoclasică** — Jacques-Louis David; personaje greco-romane, ordine vizuală

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii confundă sensul colocvial „muzică clasică” (orice muzică cultă/simfonică) cu Clasicismul ca perioadă istorică precisă (cca. 1750-1820) — clarifică distincția explicit.
- „Echilibrat/clar” nu înseamnă „simplist” sau „sărac în conținut” — claritatea clasică e o formă de rafinament, nu o lipsă de substanță față de bogăția barocă.
- Fraza pătrată nu e o regulă rigidă aplicabilă mecanic la orice piesă clasică — 4+4 măsuri e tiparul dominant, dar apar și variante (8+8, extensii, elidări); nu se caută „exact 4 măsuri” peste tot.
- Trecerea de la Baroc la Clasicism nu s-a produs brusc într-un an — este o evoluție treptată (stilul galant, perioada de tranziție de dinainte de 1750), nu o ruptură instantanee.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Tranziție Baroc–Clasicism 8 min	Citează: „Ce se întâmplă când o nouă generație consideră că Barocul a devenit «prea mult»?” Arată 2 imagini: catedrala barocă și Partenonul. Repere pentru discuție: – Apare o reacție de simplificare: se caută echilibru și claritate în locul ornamentației excesive și al contrastelor bruște. – Noua generație (Haydn, tânărul Mozart) e influențată de idealurile	Compară imaginile, descrie reacția estetică.	Tranziția intuitivă de la excesul baroc la echilibrul clasic.

	<i>iluministe ale ordinii, rațiunii și naturaleții.</i> – Fenomenul e recurent istoric — orice stil perceput ca „excesiv” tinde să genereze un contracurent spre simplitate și claritate.		
● Fraza pătrată 10 min	Demonstrează: bate 4 timpi (antecedent) + 4 timpi (consecvent). Ascultă Mozart — Menuet din <i>Simfonia nr. 40</i>. Elevii bat la fiecare măsură.	Bate din palme; identifică momentul intrării consecventului. Sarcina reflexivă: ascultă un cântec pop — câte măsuri are versul?	Înțelegerea frazei pătrate ca principiu constructiv universal.
● Conexiuni MUZICĂ–ARHITECTURĂ–PICTURĂ–ILUMINISM 12 min	Prezintă conexiunile (p. 42): Iluminism → arhitectura neoclasică → pictura David → muzica clasică. Întrebare: „Sf. Petru sau Partenonul — care ți se pare mai frumos? De ce?” Repere pentru discuție: – Nu există un răspuns „corect” — scopul e conștientizarea criteriilor estetice personale ale elevului. – Preferința pentru Sf. Petru se poate lega de gustul pentru dramatism, abundență, emoție amplificată (estetica barocă). – Preferința pentru Partenon se poate lega de gustul pentru simetrie, proporție, echilibru (estetica clasică) — profesorul poate conecta răspunsul cu gustul muzical propriu al elevului.	Argumentează preferința estetică în 2-3 enunțuri. Identifică principii comune între arhitectura clasică și muzica lui Mozart.	Gândire interdisciplinară; coerența estetică a unei epoci.
○ Audiție clasică 12 min	Haydn — <i>Simfonia nr. 94</i> (Surpriză): reacția clasei cu surpriza din mișcarea II. Mozart — <i>Simfonia nr. 40</i>: fraza pătrată, echilibru. Beethoven — primele 8 măsuri <i>Simfonia nr. 5</i>.	Ascultă, identifică fraza pătrată, notează observații.	Contact cu repertoriul clasic canonic; identificarea principiilor în audiție.
● Verificare 8 min	Adresează: „Ce este fraza pătrată? Dă un exemplu clasic și unul contemporan.”	Răspunde, conectează teoria cu experiența muzicală proprie.	Verificare formativă; transfer în contextul muzicii contemporane. Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: elevul definește fraza pătrată drept o structură simetrică de 4+4 măsuri organizată ca întrebare

			(antecedent) - răspuns (consecvent) și oferă un exemplu clasic corect (ex. Mozart) și un exemplu contemporan plauzibil (un vers de cântec pop cu structură simetrică), chiar dacă nu numără măsurile cu exactitate.
--	--	--	--

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
- Fraza pătrată: folosește schema vizuală (4 pătrate + 4 pătrate, diferit colorate). - Conexiunile: identifică un singur principiu comun (ex: simetria) în muzică și arhitectură. - Audiția: ascultă doar <i>Simfonia nr. 94</i> (Haydn) și identifică surpriza.	- Analizează fraza pătrată în 3 surse: o piesă clasică, un cântec pop, un imn național. - Compară Panteonul Paris cu Partenonul Atena pe criterii specifice arhitecturii clasice. - Cercetează: de ce Beethoven este considerat „pragul Romantismului”?

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Reflexie argumentată: Sf. Petru și Partenonul — 2-3 enunțuri (caiet).
- Identificarea frazei pătrate în 2 piese: clasică + contemporană.
- Observare sistematică: participarea la analiza comparativă.

Resursă: Model fișă — Lecția 10 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Haydn — *Simfonia nr. 94* (Surpriză), mișcarea II: YouTube — *manual*
- Mozart — *Simfonia nr. 40*, g minor (K. 550): YouTube — *suplimentar*
- Beethoven — *Simfonia nr. 5*, c minor op. 67: YouTube — *suplimentar*
- Arhitectura neoclasică: Panteonul Paris + Villa Capra — imagini proiectate — *manual*

LECȚIA 11. Anatomia stilului clasic: tema, fraza, perioada

Unitatea 4 — Muzica și echilibrul formei (Clasicismul) | Pagina: p. 43 | Timp: 50 min | CS: CS 2.1, CS 3.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice ierarhia structurală: motiv → fraza → perioada → secțiunea → forma.
- Să explice forma de sonată (Expoziție–Dezvoltare–Reexpoziție) și să o recunoască în audiție.
- Să cunoască rondo-ul și tema cu variațiuni ca forme clasice alternative.
- Să realizeze o schemă grafică a anatomiei stilului clasic.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Motiv** — cel mai mic element melodic-ritmic cu identitate (ex: ta-ta-ta-TĂM)
- **Fraza muzicală** — de regulă 4-8 măsuri (poate varia), unitate melodică cu sens complet
- **Perioada** — antecedent + consecvent; întrebare + răspuns
- **Forma de sonată** — Expoziție (T1+T2) → Dezvoltare → Reexpoziție
- **Rondo** — ABACA; tema principală revine între episoade
- **Tema cu variațiuni** — aceeași temă transformată succesiv

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii confundă motiv, frază și temă — motivul e cel mai mic element cu identitate (2-4 note), fraza e o unitate mai mare (4-8 măsuri) formată din mai multe motive, iar tema e o frază/perioadă cu identitate melodică recognoscibilă în cadrul formei; nu sunt sinonime interschimbabile.
- „Perioada” muzicală (antecedent + consecvent) se poate confunda cu sensul cronologic al cuvântului („perioada clasică”) — se clarifică explicit că aici e termen de analiză structurală, nu de datare istorică.
- Exemplul central de motiv generator de formă în această lecție este Simfonia nr. 40 de Mozart (motivul de trei note), NU Simfonia nr. 5 de Beethoven — Beethoven apare doar ca element de comparație/extensie; evitați ca elevii să rețină greșit „cele 4 note ale destinului” drept exemplu canonic al lecției.
- Rondo-ul (A-B-A-C-A) nu înseamnă repetarea mecanică și identică a temei A — între apariții, tema poate reveni ușor variată, iar episoadele B, C aduc material nou și contrastant, nu doar „pauze” între reveniri.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
• Metafora arhitecturală 6 min	Introduce metafora: motiv = cărămidă; frază = zid; perioadă = cameră; formă = clădire. Demonstrează pe tablă cu motivul de trei note din <i>Simfonia nr. 40</i> în sol minor, K. 550 (Mozart); ca extensie, poate fi comparat	Vizualizează ierarhia prin schema de pe tablă. Răspunde: care este „cărămida” în motivul din Simfonia nr. 40? Repere pentru discuție: – „Cărămida” este motivul muzical în sine — gruparea ritmico-melodică de trei note de la începutul lucrării, care se	Cadrul vizual intuitiv pentru ierarhia structurală.

	cu motivul din <i>Simfonia nr. 5</i> de Beethoven.	<i>repetă și se transformă pe parcurs.</i> – Răspunsul corect nu este o notă izolată, ci unitatea minimă recognoscibilă (ritm + contur melodic) care funcționează ca element generator. – Elevii pot ajunge la răspuns prin analogie directă cu metafora arhitecturală: așa cum o cărămidă se repetă în zid, motivul se repetă/transformă în frază și apoi în întreaga mișcare.	
● Ierarhia structurală 12 min	Prezintă sistematic (p. 43-44): motiv → fraza → perioada → secțiunea → forma. Arată cum motivul ta-ta-ta-TĂM generează fraza și întreaga mișcare.	Notează ierarhia în caiet. Identifică motivul de trei note în 3 locuri diferite din <i>Simfonia nr. 40</i> (Mozart); ca extensie, compară cu motivul din <i>Simfonia nr. 5</i> de Beethoven.	Înțelegerea logicii constructive a stilului clasic.
● Forma de sonată — audiție 12 min	Ascultă mișcarea I din Beethoven — <i>Sonata Pathétique</i>. Elevii ridică mâna la: Expoziție (T1+T2), Dezvoltare, Reexpoziție.	Urmărește schema grafică și semnalează secțiunile auzite.	Identificarea auditivă a formei de sonată.
○ Conexiunea retorică 8 min	Prezintă paralela (p. 45): forma de sonată = structura unui discurs clasic (Aristotel, Cicero).	Identifică similitudini: un eseu argumentativ are aceeași structură.	Conexiune interdisciplinară muzică–retorică–literatură.
● Schemă grafică 7 min	Sarcina individuală: desenează piramida sau diagrama-arbore a anatomiei stilului clasic.	Realizează schema grafică în caiet sau pe fișa de portofoliu.	Consolidarea ierarhiei prin reprezentare vizuală.
● Verificare 5 min	3 elevi numesc cele 3 secțiuni ale formei de sonată + funcția fiecăreia.	Răspunde concis.	Verificare formativă. Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: elevul numește corect Expoziția (prezentarea temelor), Dezvoltarea (transformarea/combinarea temelor) și Reexpoziția (revenirea temelor în tonalitatea principală), chiar și cu formulări proprii, atâta timp cât ordinea și funcția de bază a fiecărei secțiuni sunt corecte.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Schema grafică: profesorul oferă șablonul incomplet; elevul completează denumirile. • Audiție forma de sonată: identifică doar Expoziția și Reexpoziția. • Conexiunea retorică: identifică un singur termen paralel (exordium = Expoziție).	• Transcrie motivul ta-ta-ta-TĂM în notație muzicală și extinde la fraza de 4 măsuri. • Compară forma de sonată dintr-o simfonie cu cea dintr-o sonată de pian. • Cercetează: cum funcționează Rondo-ul în partea a IV-a din Eine kleine Nachtmusik, K. 525 (Mozart)?

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Schemă grafică: ierarhia structurală a stilului clasic (portofoliu).
- Identificarea auditivă a secțiunilor formei de sonată (observare sistematică).
- Verificare orală: cele 3 secțiuni ale formei de sonată + funcțiile lor.

Resursă: Model fișă — Lecția 11 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Beethoven — *Simfonia nr. 5*, mișcarea I: YouTube (cu schemă grafică superpusă) — *manual*
- Beethoven — *Sonata Pathétique*, op. 13, mișcarea I: YouTube — *suplimentar*
- Mozart — *Eine kleine Nachtmusik*, K. 525, partea a IV-a (Rondo): YouTube — *manual*

LECȚIA 12. Iluminismul și viața muzicală a epocii clasice

Unitatea 4 — Muzica și echilibrul formei (Clasicismul) | Pagina: p. 46 | Timp: 50 min (incl. evaluare sumativă U4) | CS: CS 2.1, CS 2.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să descrie transformarea statutului social al compozitorului: de la meșteșugar la artist liber.
- Să analizeze aria *Se vuol ballare* (Mozart) ca expresie a conflictului social iluminist.
- Să identifice influența valorilor iluministe (libertate, egalitate, rațiune) în muzica clasică.
- Să creeze în echipă un manifest sonor pe o valoare iluministă.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Artistul liber** — compozitorul emancipat de patronaj; Mozart și Haydn
- **Opera buffa și opera seria** — comedia burghezo-populară, în contrast cu tragedia aristocratică
- **Muzica de cameră** — cvartetul de coarde, sonata; spațiu intim, rafinat
- **Concertul public** — concerte deschise publicului, accesibile celor care plătesc bilet (Londra, Paris)
- **Sapere aude! (Kant)** — curajul de a gândi singur; motto-ul Iluminismului

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii confundă „artist liber” cu „artist bogat/de succes” — libertatea lui Mozart a venit cu instabilitate financiară; independența artistică nu garantează bunăstare materială.
- Opera buffa nu înseamnă „muzică ușoară, lipsită de valoare” — este un gen comic cu conținut social critic (vezi *Se vuol ballare*), la fel de sofisticat muzical ca opera seria.
- „Sapere aude!” nu trebuie reținut ca simplă formulă latină memorată — sensul de fond (curajul de a gândi autonom, fără tutelă) trebuie explicat, nu doar recitat.
- Relația cauzală poate fi inversată de elevi: Iluminismul nu e o consecință a Clasicismului muzical, ci mișcarea filozofică precede și influențează stilul muzical.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
• Tranziție: Patronaj–Libertate 8 min	Compară: Bach = servitor al Bisericii; Mozart = artist liber, dar adesea sărac. Întreabă: ce câștigă și ce pierde artistul care renunță la patronaj? Repere pentru discuție: – Câștigă: libertate creativă, dreptul de a alege proiectele, posibilitatea de a compune ce dorește. – Pierde: siguranța venitului constant, protecția/găzduirea	Discută în perechi 2 minute, formulează răspunsul în 1-2 enunțuri.	Înțelegerea transformării statutului social al compozitorului.

	oferită de curte, o rețea instituțională de sprijin. – Unghe nuanțat: libertatea vine cu risc financiar real (Mozart a murit sărac) — nu există un răspuns „corect” unic, ci un echilibru cost-beneficiu de discutat.		
● Aria <i>Se vuol ballare</i> 12 min	Citează traducerea textului (p. 47): Figaro sfidează pe Conte Almoviva. Ascultați aria. Discuție: ce elemente muzicale sugerează revolta?	Ascultă, urmărește textul, identifică elementele muzicale ale sfiderii ironice. Răspunde: Cum știm din muzică că Figaro este ironic? Repere pentru discuție: – Tempo-ul vioi, aproape dansant, contrastează cu conținutul de sfidare a stăpânului — sugerează impertinență jucăușă. – Linia melodică ușoară, „cântată parcă la chitară” (aluzie din text), sugerează teatralitate și prefăcătorie. – Accentele și repetițiile textuale („le suonerò” - i-o voi cânta eu) pot sublinia cuvintele-cheie ale sfidării.	Analiza muzicală în context social-politic; opera buffa ca critică socială. Indicator de reușită: Răspuns minim acceptabil: elevul menționează cel puțin 1-2 elemente muzicale concrete (tempo vioi, ritm, dinamică, caracter jucăuș-provocator al liniei melodice) și le leagă explicit de ideea de revoltă/ironie a personajului Figaro, chiar dacă nu folosește termeni tehnici avansați.
○ Viața muzicală clasică 7 min	Prezintă cele 3 spații: salon aristocratic, sala de concerte, teatrul de operă. Conectează cu Iluminismul: muzica nu mai slujește exclusiv Biserica sau Regele.	Completează un tabel rapid (spațiu / muzică / public) în caiet.	Înțelegerea diversificării contextului muzicii clasice.
● Manifest sonor iluminist 8 min	Lansează sarcina echipei (p. 48): 3-4 elevi, o valoare iluministă, o melodie pe fraza pătrată (4+4), un slogan memorabil.	Formează echipa, alege valoarea, schiță o melodie + slogan. Prezintă ideea oral în 1 minut.	Creativitate aplicată; transfer al valorilor iluministe în produs muzical.
● Evaluare sumativă U4 15 min	Distribuie testul de evaluare U4.	Rezolvă testul individual.	Evaluare sumativă Unitatea 4.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
● Analiza ariei: identifică un singur element muzical al ironiei (ex.: tempoul dansant).	● Compară opera buffa cu musicalul Broadway: care sunt continuatorii contemporani?

- Manifestul sonor: contribuie cu sloganul (text), nu cu melodia.
- Tabelul spațiilor muzicale: coloana spațiilor este completată; elevul completează muzica și publicul.

- Cercetează: Mozart a avut dificultăți financiare în ultimii ani de viață. Cum ilustrează aceasta paradoxul libertății artistice?
- Notează melodia manifestului sonor în notație muzicală (cel puțin 4 măsuri).

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Evaluare sumativă U4 (test scris, 100p) — 15 minute din oră.
- Manifest sonor iluminist (echipă) — prezentare orală + produs (portofoliu).
- Analiza ariei *Se vuol ballare*: 3-5 enunțuri (caiet).

Resursă: Model fișă — Lecția 12 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Mozart — *Nunta lui Figaro*, aria *Se vuol ballare*: YouTube (cu subtitrare română) — *manual*
- Haydn — *Cvartet de coarde*, op. 64 nr. 5: YouTube — *suplimentar*
- Iluminismul în muzică: BBC Four, History of Music (YouTube) — *suplimentar*

LECȚIA 13. Romantismul și expresia emoției

Unitatea 5 — Muzica și identitatea (Romantismul) | Pagina: p. 50 | Timp: 50 min | CS: CS 2.1, CS 3.1

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să definească Romantismul muzical ca expresie a eului individual și a trăirilor interioare.
- Să identifice trăsăturile stilistice: subiectivitate, cromatism, expresivitate amplă, rubato.
- Să interpreteze *Träumerei* (Schumann) respectând caracterul expresiv și stilul rubato.
- Să completeze fișa de audiere (metoda 3-2-1) pentru 4 lucrări romantice.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Romantism muzical (cca 1820-1900)** — expresia vulnerabilității și a subiectivității
- **Rubato** — libertatea tempoului; „furi” timp dintr-un loc, redai în altul
- **Cromatism romantic** — note alterate, armonii tensionate, ieșiri din tonalitate
- **Genuri pianistice romantice** — nocturnă, preludiu, baladă, scherzo, mazurcă, poloneză
- **Träumerei (Reverie)** — Schumann, *Kinderszenen* op. 15, 1838

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii reduc adesea Romantismul la „muzică tristă / emoțională” — esența stilului e subiectivitatea și expresia individuală, nu tristetea ca atare; există și romantism eroic, fantastic, jubilativ.
- Rubato e uneori confundat cu „a cânta cum vrei, fără ritm” — de fapt e o libertate controlată a tempoului (se „fură” timp și se „dă înapoi”), nu haos ritmic.
- Cromatismul e perceput uneori ca „note greșite” sau simple disonanțe — sunt alterări intenționate, folosite expresiv pentru a crea tensiune armonică.
- Genurile pianistice romantice (nocturnă, impromptu, baladă) nu sunt „piese triste la pian” generic — fiecare are o funcție și o poetică proprie (nocturna = atmosferă nocturnă intimă; balada = narativitate).

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Tranziție Clasicism–Romantism 5 min	Citează: „Există, în om, ceva ce rațiunea nu poate explica: dorul, melancolia, extazul.” Întreabă: poate fraza pătrată clasică să exprime dorul? Ce îi lipsește? Repere pentru discuție: – Fraza pătrată (4+4 măsuri) e simetrică și echilibrată — potrivită pentru claritate, mai puțin pentru o trăire care crește/scade neregulat. – Îi lipsesc: libertatea temporală (rubato), armonia	Reflectează, răspunde: lipsa libertății, a neregularității, a emoției brute.	Necesitatea Romantismului ca răspuns la limitele Clasicismului.

	<i>instabilă/cromatică și posibilitatea de a se extinde sau întrerupe după logica emoției, nu a numărului de măsuri.</i> – Nu există un răspuns unic corect – e suficient ca elevul să identifice cel puțin o constrângere structurală (regularitate, tonalitate stabilă, tempo fix) și s-o coreleze cu emoția greu de exprimat.		
● Träumerei — audiție și interpretare 15 min	Ascultați <i>Träumerei</i> complet înainte de orice explicație. Păstrați tăcerea după. Dirijează interpretarea: fredonare → cu rubato → cu dinamică expresivă.	Ascultă în tăcere, fredonează melodia. Reinterpretează cu rubato: alungesc notele expresive, variații dinamice.	Contactul emoțional direct cu muzica romantică; Experiența practică a rubato-ului.
● Trăsăturile Romantismului 8 min	Prezintă sistematic (p. 50-51): subiectivitate, cromatism, rubato, dinamică amplă. Comparație: fraza pătrată clasică, în contrast cu fraza neregulată romantică.	Notează trăsăturile, adaugă exemple auzite din <i>Träumerei</i>.	Structurarea conceptuală după experiența sonoră directă.
● Audiție — metoda 3-2-1 15 min	Propune 5 lucrări (p. 52): Chopin — <i>Nocturna Mi bemol</i>, Brahms — <i>Uvertura Academică</i>, Schubert — <i>Serenada</i>, Mendelssohn-Bartholdy — <i>Concertul pentru vioară</i>, Berlioz — <i>Simfonia fantastică</i>. Sarcina metoda 3-2-1: 3 lucruri observate, 2 întrebări care rămân, 1 conexiune personală.	Ascultă fiecare fragment (2-3 min), completează fișa de audiție.	Dezvoltarea auzului analitic și a vocabularului expresiv romantic.
● Reflexie 7 min	Adresează: „Ce emoție romantică a rezonat cel mai mult cu tine? De ce?”	Scrie 3-5 enunțuri în caiet.	Conexiunea personală cu muzica; dezvoltarea expresiei scrise argumentate. Indicator de reușită: Elevul numește o emoție concretă (ex. melancolie, extaz, dor) și o leagă explicit de un element muzical dintr-o lucrare audiată (rubato, cromatism, dinamică), în minimum 3 enunțuri

			coerente — nu doar „mi-a plăcut”.
--	--	--	-----------------------------------

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Jurnalul 3-2-1: completează doar pentru Chopin — <i>Nocturna</i> (cea mai accesibilă). • Interpretarea <i>Träumerei</i>: fredonare fără rubato, la tempo strict — aprecierea diferenței față de varianta cu rubato. • Reflexia: completează propoziția dată „Emoția care m-a impresionat este... pentru că...”	• Identifică cromatisme în <i>Träumerei</i> pe partitură și explică efectul lor expresiv. • Compară <i>Nocturna</i> lui Chopin cu o baladă pop contemporană: ce elemente romantice regăsești? • Cercetează: ce este Weltschmerz și cum se manifestă în muzica romantică?

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Fișă de audiție (metoda 3-2-1) pentru 4 lucrări romantice (portofoliu).
- Observare sistematică: interpretarea *Träumerei* în stil rubato.
- Reflexie scrisă: emoția romantică preferată, argumentat (3-5 enunțuri).

 Resursă: Model fișă — Lecția 13 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Schumann — *Träumerei, Kinderszenen* op. 15: YouTube — Murray Perahia sau Vladimir Horowitz — *manual*
- Chopin — *Nocturna Mi bemol major*, op. 9 nr. 2: YouTube — Arthur Rubinstein — *manual*
- Schubert — *Ständchen* din *Schwanengesang*: YouTube — Dietrich Fischer-Dieskau — *manual*
- Berlioz — *Simfonia fantastică*, partea a V-a (*Songe d'une nuit de Sabbat*): YouTube — *manual*

LECȚIA 14. Muzica și poezia romantică

Unitatea 5 — Muzica și identitatea (Romantismul) | Pagina: p. 53 | Timp: 50 min | CS: CS 2.2, CS 3.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să definească liedul ca sinteză voce-pian pe text poetic; să descrie formele sale.
- Să analizeze relația text-muzică în liedul romantic (Schubert, Schumann).
- Să realizeze conexiuni între liedul romantic și madrigalul renascentist.
- Să compună un micro-lied romantic pe text românesc (echipă 2-3 elevi).

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Lied** — cântec pentru voce și pian; vocea transmite emoția; pianul adaugă atmosfera
- **Forme lied**: strofică (aceeași melodie pentru fiecare strofă), strofică variată (melodie ușor modificată), compusă continuu / durchkomponiert (muzică nouă pentru fiecare strofă)
- **Schubert** — 600+ lieduri; *Erkönig, Gretchen am Spinnrade* pe versuri de Goethe
- **Schubertiade** — serile muzicale vieneze; liedul ca centru de interes social
- **Continuatorii liedului** — Hugo Wolf aprofundează relația text-muzică; Wagner extinde această legătură dincolo de lied, spre drama muzicală

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii cred adesea că „lied” înseamnă orice cântec cu versuri — de fapt e un gen precis: voce + pian, pe text poetic cult, cu o relație expresivă strânsă între text și muzică.
- Forma strofică e uneori văzută ca „mai simplă/inferioară” — alegerea formei (strofică, strofică variată, durchkomponiert) depinde de conținutul dramatic al textului, nu de nivelul de dificultate.
- Pianul e perceput ca simplu acompaniament — în liedul romantic (mai ales Erkönig) pianul are rol narativ-dramatic egal cu vocea (galopul calului, tensiunea psihologică).
- Elevii pot crede că madrigalul și liedul sunt „aceeași idee, doar în epoci diferite” — diferența esențială e polifonia publică de curte, comparativ cu vocea solo intimă, de salon privat.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
• Tranziție madrigal-lied 5 min	Reactivează L5: „Madrigalul = polifonie vocală pentru public select la curte. Ce se întâmplă cu relația text-muzică în salonul romantic privat?” Repere pentru discuție: – Muzica devine o confesiune privată, individuală, cu o singură voce, nu un dialog coral/social ca la curte. – Accentul se mută de la „pictarea” punctuală a fiecărui cuvânt (<i>madrigalism</i>) la crearea	Face conexiunea L5-L14: ambele îmbină text și muzică, dar în contexte sociale complet diferite.	Continuitate istorică; evoluția relației text-muzică de-a lungul epocilor.

	unei atmosfere psihologice unitare pe întreg poemul. – Răspuns acceptabil: elevul sesizează schimbarea de context social (public select / intimitate) și/sau schimbarea funcției muzicii (ilustrare punctuală / atmosferă globală).		
● Definiție și Structura liedului 10 min	Prezintă sistematic (p. 54): definiție, rolul vocii și al pianului, formele (strofică, strofică variată, compusă continuu). Compozitori: Schubert, Schumann, Hugo Wolf.	Notează în caiet, completează tabelul comparativ madrigal / lied.	Înțelegerea clară a genului; comparație cu madrigalul renescentist.
● Portret Schubert și Erlkönig 12 min	Prezintă portretul (p. 55): 31 de ani, 600+ lieduri. Ascultă <i>Erlkönig</i> complet — anunță: 4 personaje, o singură voce.	Ascultă și identifică momentele când vocea schimbă caracterul pentru fiecare personaj.	Experiența directă a dramatismului liedului narativ.
● Micro-liedul românesc 18 min	Lansează sarcina creativă (echipă 2-3 elevi): 4 versuri dintr-un poet român (sau proprii), o melodie de 8-12 măsuri, un acompaniament simplu. Oferă: dacă nu pot compune original, adaptează un imn cunoscut cu text nou.	Alege versurile, discută tonalitatea (major / minor), schiță melodia. Înregistrează cu telefonul.	Creativitate aplicată; transfer al principiilor liedului în context românesc.
○ Verificare 5 min	Adresează: „Care este diferența dintre liedul strofic și cel narativ? Dă un exemplu.”	Răspunde oral.	Verificare formativă. Indicator de reușită: Elevul explică oral corect diferența (aceeași melodie repetată pentru fiecare strofă, comparativ cu muzică nouă care urmărește dramaturgia textului) și oferă un exemplu din lecție (ex. Erlkönig ca lied narativ).

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• La <i>Erlkönig</i>: identifică doar 2 personaje din 4 (naratorul și copilul). • Micro-liedul: contribuie cu textul ales (nu cu melodia); colegii contribuie cu melodia. • Tabelul comparativ: are 2-3 celule completate; elevul completează restul.	• Analizează <i>Erlkönig</i>: notează tehnicile pianistice care diferențiază personajele. • Cercetează: ce este Schubertiade și ce rol social a jucat în Viena romantică? • Micro-liedul: notează melodia în solfegiu și propune indicații de interpretare (rubato, piano).

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Micro-lied romantic pe text românesc (echipă) — înregistrare + prezentare (portofoliu).
- Tabel comparativ madrigal renascentist / lied romantic (portofoliu).
- Analiza *Erlkönig*: câte personaje și cum le diferențiază Schubert muzical (3-5 enunțuri).

 Resursă: Model fișă — Lecția 14 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Schubert — *Erlkönig D. 328*: YouTube — Thomas Quasthoff sau Dietrich Fischer-Dieskau — *manual*
- Schumann — *Widmung, Myrthen* op. 25: YouTube — *suplimentar*
- Aplicații compoziție: BandLab (gratuit), GarageBand (iOS/Mac), Chrome Music Lab — *suplimentar*

LECȚIA 15. Muzica dramatică romantică: opera, baletul și opereta

Unitatea 5 — Muzica și identitatea (Romantismul) | Pagina: p. 56 | Timp: 50 min | CS: CS 2.1, CS 2.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice trăsăturile operei romantice și să compare stilurile lui Verdi, Wagner și Bizet.
- Să cunoască marile săli de operă europene și rolul lor cultural.
- Să interpreteze coral fragmente din *Va, pensiero* (Verdi, Nabucco).
- Să realizeze conexiuni între opera romantică și formele contemporane de spectacol.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Bel-canto** — stil vocal italian: melodie amplă, expresivă, ornamentație
- **Gesamtkunstwerk** — opera de artă totală a lui Wagner: muzică+text+scenografie+dramă
- **Leitmotiv** — temă muzicală reprezentând un personaj sau o idee (Wagner) — noțiune suplimentară față de manual, care folosește termenul Gesamtkunstwerk
- **Verism** — realism dramatic în opera italiană (Mascagni, Leoncavallo)
- **Baletul secolului al XIX-lea** — de la baletul romantic la marile balete ale lui Ceaikovski (ex. Spărgătorul de nuci)
- **Operetă** — divertisment muzical-scenic; Johann Strauss-fiul; precursorul musicalului

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii confundă adesea opera cu opereta sau musicalul — opera e cântată integral (recitativ + arii), de regulă fără dialog vorbit, spre deosebire de operetă/musical, care alternă muzica cu dialog vorbit.
- Leitmotivul e uneori văzut ca „tema principală a piesei” — e de fapt o temă scurtă, asociată constant unui personaj/idei, care revine și se transformă pe parcursul operei.
- Bel canto e confundat cu „a cânta tare/dramatic” — înseamnă de fapt frumusețe și cursivitate a liniei vocale, virtuozitate elegantă, nu neapărat forță.
- *Va, pensiero* nu trebuie prezentat ca fiind, din chiar momentul premierei, „imnul patrioților italieni” — încărcătura patriotică s-a construit ulterior, treptat, în cultura italiană, nu ca fapt istoric documentat în 1842.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Context: marile săli 5 min	Prezintă: La Scala, Opera Garnier, Bayreuth, Mariinski — templele muzicii romantice. Analogul contemporan: arena de concert, music hall, coloana sonoră de film.	Conectează marile săli cu exemple contemporane cunoscute.	Înțelegerea importanței spațiului muzical în crearea experienței culturale.
● Opera romantică — 3 mari compozitori	Prezintă comparativ: Verdi (bel-canto, patriotism), Wagner (Gesamtkunstwerk,	Notează în tabel cele 3 stiluri.	Compararea stilurilor operistice; opera

12 min	Leitmotiv), Bizet (realism, Carmen). Conectează Verdi cu Risorgimento italian: <i>Va, pensiero</i> a dobândit ulterior o puternică încărcătură patriotică în cultura italiană.	Răspunde: care stil ți se pare mai modern și de ce? Repere pentru discuție: – Wagner poate părea „mai modern” prin Leitmotiv (folosit azi în muzica de film) și prin ideea de spectacol integrat (Gesamtkunstwerk). – Verdi poate părea „mai modern” prin melodicitatea directă și accesibilitatea emoțională, apropiată de cântecul popular actual. – Bizet poate părea „mai modern” prin realismul personajelor și temelor — nu eroi mitologici, ci oameni cu patimi reale. Nu există un răspuns unic corect; se evaluează argumentarea.	ca expresie politică și socială.
● Exersează <i>Va, pensiero</i> (p. 57) 12 min	Solfegiază ritmic primele 8 măsuri; identifică direcția melodică. Dirijează interpretarea corală: unison, <i>Andante</i>, mezzopiano, solemn-nostalgic.	Solfegiază ritmic, interpretează la unison. Discută: cum a dobândit <i>Va, pensiero</i> o încărcătură patriotică în cultura italiană? Repere pentru discuție: – Corul redă tema exilului și a dorului de patrie (evreii captivi în Babilon) — ușor de proiectat asupra situației italienilor aflați sub dominație străină în 1842. – Încărcătura patriotică nu a fost neapărat intenția explicită a lui Verdi la premieră — este o asociere culturală consolidată treptat, mai ales retrospectiv, în jurul figurii lui Verdi ca simbol național. – Important: elevii nu trebuie să repete drept fapt cert legenda potrivit căreia publicul ar fi bisat corul spontan la premieră ca gest patriotic — istoricii consideră acest episod parțial legendar; corect e să vorbim de o încărcătură simbolică dobândită ulterior.	Experiența interpretativă a muzicii corale dramatice.
○ Balet și operetă 8 min	Prezintă baletul romantic (Ceaikovski) și opereta (Strauss-fiul). Conexiunea cu musicalul Broadway ca urmași direcți.	Ascultă 1-2 min din fiecare gen, identifică diferențele față de operă.	Diversificarea peisajului genurilor muzical-dramatice romantice.
● Tabel comparativ și Reflectare 13 min	Coordonează completarea tabelului comparativ (p. 58): operă italiană, germană, franceză, verism, balet, operetă.	Completează tabelul, argumentează preferința în 2-3 enunțuri.	Sistematizarea genurilor; conexiunea cu divertismentul contemporan.

	Reflectare: „Ce gen este mai aproape de formele moderne de divertisment?”		Indicator de reușită: Elevul alege un gen (operă, balet sau operetă), îl leagă de un echivalent contemporan concret (musical, film, videoclip muzical) și oferă cel puțin un motiv structural/muzical, în 2-3 enunțuri.
--	---	--	---

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Tabelul comparativ: completează doar operă italiană / operă germană. • <i>Va, pensiero</i>: participă la interpretare fără a urmări partitura. • Reflectarea: identifică un singur gen contemporan care seamănă cu opera (ex: musicalul).	• Cercetează cum filmul modern folosește muzica în spiritul Gesamtkunstwerk al lui Wagner. • Extindere: analizează un Leitmotiv din opera lui Wagner și identifică momentele de apariție ale temei. • Compară <i>Va, pensiero</i> cu un imn național: ce elemente muzicale conferă caracterul de imn?

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Fișă de audiție comparativă: operă italiană / germană / franceză (portofoliu).
- Interpretarea *Va, pensiero* (observare sistematică: unison, tempo, caracter).
- Reflectare: genul romantic cel mai aproape de muzica de azi — 3-5 enunțuri.

 Resursă: Model fișă — Lecția 15 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Verdi — *Va, pensiero* din Nabucco: YouTube — Riccardo Muti, Scala 2011 — *manual*
- Wagner — Marșul tradițional (Intrarea oaspeților) din Tannhäuser: YouTube — *manual*
- Bizet — Habanera din Carmen: YouTube — *manual*
- Ceaikovski — Lacul lebedelor, Scena lebedelor: YouTube — *suplimentar*

LECȚIA 16. Curente naționale și identitate culturală

Unitatea 5 — Muzica și identitatea (Romantismul) | Pagina: p. 59 | Timp: 50 min | CS: CS 2.1, CS 2.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să identifice curente naționale ca fenomen muzical și politic al Romantismului târziu.
- Să compare stilurile naționale (ceh, rus, norvegian, român) prin audiție dirijată.
- Să interpreteze *Mugur, mugurel* (după Anton Pann) respectând specificul folcloric.
- Să analizeze contribuția Porumbescu și Enescu la muzica națională românească.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Curente naționale** — muzica ca expresie a identității colective, 1840-1900
- **Smetana** — *Vltava* (Boemia): tema fluviului = simbol al patriei
- **Mussorgski** — *Tablouri dintr-o expoziție*: culoarea muzicală rusească
- **Grieg** — *Peer Gynt* (Norvegia): peisajul scandinav în sunet
- **Ciprian Porumbescu** — Balada pentru vioară și pian; romantism românesc
- **George Enescu** — *Rapsodia Română nr. 1*: sinteza folclorului cu limbajul occidental

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii cred uneori că „muzică națională” înseamnă doar citarea directă a unui cântec popular — poate fi și evocare stilistică (ritmuri, moduri, culoare orchestrală) fără citat folcloric literal.
- Curente naționale sunt văzute uneori ca o etapă separată de Romantismul „eului liric” — sunt de fapt o continuare a acelorași mijloace romantice, aplicate colectivității (națiunea) în loc de individ.
- Folosirea folclorului e percepută uneori ca „simplitate” — prelucrarea lui (Enescu, Liszt) implică rafinament componistic complex: orchestrație, dezvoltare tematică, transformare.
- Elevii tind să trateze „muzica națională” ca un stil unic, uniform — stilurile ceh, rus, norvegian și român au trăsături sonore distincte, nu interschimbabile.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Tranziție: eu—noi 6 min	Citează: „Romantismul a inventat eul liric. Acum descoperă ceva mai important: noi — comunitatea națiunii.” Contextul politic: statele naționale moderne — Italia 1861, Germania 1871, România 1859/1918.	Conectează-te cu istoria; formulează: muzica națională = ce rol are pentru o națiune? Repere pentru discuție: – Oferă un simbol sonor de identificare colectivă (o temă/melodie recunoscută drept „a noastră”). – Păstrează și transmite mai departe elemente de folclor, limbă și istorie într-o formă artistică accesibilă.	Înțelegerea muzicii naționale în contextul construcției naționale moderne.

		– În context politic (sec. al XIX-lea), a susținut mișcările de unificare/independență, oferind un fundal emoțional cauzei naționale.	
• Compozitorii naționali 10 min	Prezintă: Smetana, Mussorgski, Grieg, Porumbescu, Enescu — 1-2 fraze per compozitor + caracteristică esențială.	Notează tabelul: compozitor / țară / lucrare emblematică / element folcloric.	Panoramă rapidă a curentelor naționale europene.
• Mugur, mugurel — Exersează (p. 60) 10 min	Contextualizare: cântecul pandurii Tudor Vladimirescu, după Anton Pann. Solfegiază, urmărește partitura, interpretează expresiv.	Interpretează melodia cu ritm specific popular și expresivitate. Identifică: ce elemente sună „românește”? Repere pentru discuție: – Ritmuri și formule specifice jocului popular (sincope, măsuri asimetrice), recognoscibile din dansuri tradiționale. – Inflexiuni modale specifice doinei/cântecului popular, diferite de scara majoră/minoră occidentală standard. – Caracterul interpretativ liber, apropiat de recitare/improvizație vocală, specific muzicii populare românești.	Contact direct cu melodia folclorică românească.
• Audiție comparativă stiluri naționale 15 min	Propune: Smetana — <i>Vltava</i> (3 min), Dvořák — <i>Simfonia nr. 9 „Din lumea nouă”</i> (Largo, 2 min), Liszt — <i>Rapsodia ungară nr. 2</i> (2 min), Enescu — <i>Rapsodia nr. 1</i> (3 min). (Grieg — <i>În sala regelui munților</i> , ca exemplu suplimentar.) Fișa de audiție: ce element leagă fiecare piesă de o națiune?	Ascultă, completează fișa: instrument folcloric, ritm specific, temă programatică, ambianță.	Audiție comparativă a stilurilor naționale.
• Conexiuni Muzică-Literatură-Identitate 9 min	Conectează: Eminescu — <i>Doina</i> / <i>Luceafărul</i> = Porumbescu — <i>Balada pentru vioară</i> . Întrebare finală: ce ne definește muzical ca români?	Discută în perechi, formulează câte un element al identității muzicale românești.	Conexiune muzică–literatură–identitate națională. Indicator de reușită: Elevul identifică un element concret al identității muzicale românești (un ritm/mod folcloric, o lucrare precum <i>Rapsodia Română</i> , un compozitor) și explică pe scurt de ce îl consideră

			reprezentativ, în 2-3 enunțuri.
--	--	--	---------------------------------

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Fișa de audiție: completează doar pentru Enescu — <i>Rapsodia nr. 1</i>. • Tabelul compozitorilor naționali: completează doar Enescu și Porumbescu. • <i>Mugur, mugurel</i>: cântă doar primele 4 măsuri.	• Identifică elemente de factură folclorică din <i>Rapsodia Română nr. 1</i> (ritm, ornamentație, profil melodic) și locul unde apar. • Compară Porumbescu cu Enescu: care folosește folclorul mai direct și care mai stilizat? • Cercetează: ce este Grupul celor Cinci Ruși și cum a influențat muzica națională rusă?

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Fișă de audiție comparativă — 3 stiluri naționale (portofoliu).
- Interpretarea *Mugur, mugurel* (observare sistematică).
- Reflexie: un element al identității muzicale românești — 2-3 enunțuri (caiet).

 Resursă: Model fișă — Lecția 16 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Smetana — *Vltava* din *Ma Vlast*: YouTube — Czech Philharmonic Orchestra — *manual*
- Grieg — *În sala regelui munților*, Peer Gynt op. 23: YouTube — *suplimentar*
- Enescu — *Rapsodia Română nr. 1* op. 11: YouTube — George Enescu Festival — *manual*
- Antonín Dvořák — *Simfonia nr. 9 „Din lumea nouă”, mișcarea a II-a (Largo)*: YouTube — *manual*
- Franz Liszt — *Rapsodia ungară nr. 2*: YouTube — *manual*
- Ciprian Porumbescu — *Balada pentru vioară*: YouTube — *manual*
- *Mugur, mugurel* — varianta Anton Pann: YouTube — *manual*

LECȚIA 17. Produs artistic inspirat dintr-o lucrare audiată

Unitatea 5 — Muzica și identitatea (Romantismul) | Pagina: p. 62 | Timp: 50 min + oră de prezentare | CS: CS 1.2, CS 3.1, CS 3.2

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- Să aleagă și să analizeze aprofundat o lucrare muzicală studiată pe parcursul anului.
- Să creeze un produs artistic propriu inspirat din acea lucrare.
- Să prezinte și să argumenteze alegerile artistice în fața clasei.
- Să evalueze produsele artistice ale colegilor pe baza criteriilor din fișa de observare sistematică.

CONCEPTE-CHEIE ALE LECȚIEI

- **Proiect final** — sinteza competențelor formate pe parcursul anului
- **Portofoliu** — totalitatea produselor realizate în U1-U5
- **Evaluare între colegi** — evaluarea produselor/prestațiilor colegilor pe baza unor criterii clare
- **Prezentare publică** — argumentarea alegerilor artistice față de un public real

LA CE SĂ FII ATENT

- Elevii cred uneori că „originalitatea” cere să creeze ceva total desprins de lucrarea-sursă — cerința e o relație clară și argumentată cu lucrarea aleasă, nu discontinuitate totală.
- Etapa de cercetare/documentare e uneori subestimată, tratată ca „temă în plus” — calitatea produsului final depinde direct de profunzimea înțelegerii lucrării alese.
- Evaluarea între colegi poate fi tratată ca formalitate fără miză — criteriile trebuie aplicate concret, cu un punct forte și o recomandare reală pentru fiecare coleg.
- Elevii pot confunda „prezentarea” cu simpla redare a produsului — cerința explicită include argumentarea alegerilor artistice, nu doar difuzarea materialului.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI — ACTIVITĂȚILE PROFESORULUI ȘI ELEVULUI

MOMENTUL LECȚIEI	ACTIVITATEA PROFESORULUI	ACTIVITATEA ELEVULUI	FINALITATE DIDACTICĂ
○ Recapitulare generală 8 min	Recapitulați rapid cele 5 unități. Întrebare: „Care a fost momentul muzical al anului care v-a impresionat cel mai mult?” Prezintă etapele proiectului final. Repere pentru discuție: – Răspunsul poate viza un moment de contact direct/experiențial (ex. interpretarea Träumerei, Va, pensiero) — se evaluează dacă	Răspunde la întrebarea de deschidere. Citește fișa cu cerințele proiectului.	Activarea memoriei muzicale a anului; entuziasmul pentru proiectul final.

	<i>elevul leagă impresia de un element muzical concret, nu doar „mi-a plăcut”.</i> – Poate viza o descoperire conceptuală (ex. înțelegerea rubato-ului, a leitmotivului) care i-a schimbat felul de a asculta muzică. – Nu există răspuns greșit aici — scopul e activarea memoriei afective a anului, ca punct de plecare pentru alegerea proiectului final.		
● Etapa 1: Alegerea 12 min	Explică variantele (p. 63): colaj sonor, podcast, videoclip, reinterpretare muzicală, prezentare multimedia, reinterpretare coregrafică, compoziție proprie. Ajută elevii să aleagă în funcție de abilități și interese.	Alege lucrarea muzicală și formatul proiectului. Comunică profesorului: lucrarea + formatul.	Decizie autonomă și informată; potrivirea formatului cu abilitățile proprii.
● Etapa 2: Cercetare 15 min	Ghidează documentarea. Oferă lista de întrebări de ghidaj: context, emoții, tehnici, conexiuni.	Reascultă lucrarea, notează idei: • Emoțiile evocate • Contextul cultural-istoric • Tehnicile muzicale identificate • Conexiunile cu alte arte	Documentare aprofundată; autonomia în cercetare.
● Etapa 3: Realizare 10 min (start)	Elevii încep lucrul la produs (continuă acasă 2-3 zile). Profesorul circulă și oferă feedback individual.	Începe crearea produsului: schiță de melodie, plan podcast, colaj...	Demararea procesului creativ cu sprijin imediat disponibil.
● Etapa 4: Prezentare și Evaluare (oră separată)	Coordonează prezentările (3-5 min/elev sau echipă). Distribuie fișele de evaluare între colegi. Oferă feedback: punct tare + sugestie de îmbunătățire.	Prezintă proiectul, argumentează alegerile. Evaluează colegii pe baza fișei (3-4 criterii, nota 1-5).	Experiența prezentării publice; evaluare critică și constructivă.

DIFERENȚIERE CURRICULARĂ

PENTRU ELEVII CU NEVOI DE SPRIJIN	PENTRU ELEVII AVANSAȚI
• Formatul proiectului: colajul multimedia (text + imagini + link la audiție) — cel mai accesibil. • Documentarea: folosește exclusiv manualul și notele din caiet. • Prezentarea: 2-3 propoziții despre lucrarea aleasă + de ce a ales-o.	• Podcast de 4-5 min cu analiză muzicologică: context, structură, tehnici, emoții, conexiuni. • Reinterpretare: aceeași lucrare în 2 stiluri diferite (ex: Mozart în stil romantic, comparativ cu jazz). • Extindere opțională — eseu reflexiv: 300-400 cuvinte + referințe bibliografice.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

- Evaluare sumativă U5 (test scris sau integrat în proiect).
- Fișă de observare sistematică — Proiect final (profesor + colegi).
- Evaluare între colegi: fișă cu 3-4 criterii (nota 1-5) completată de colegi.
- Portofoliu complet U5 — verificare și notare.

Indicator de reușită: Produsul minimal acceptabil leagă în mod clar lucrarea-sursă aleasă de conținutul creat, include o contribuție personală vizibilă (nu doar redare), iar elevul poate argumenta oral, la prezentare, alegerile artistice făcute și poate aplica fișa de evaluare între colegi cu criterii concrete pentru cel puțin un coleg.

 Resursă: Model fișă — Lecția 17 (Anexe).

RESURSE ȘI SUGESTII DE AUDIȚIE

- Manualul digital: textele-suport S1-S10 și fișele de lucru suplimentare — *manual*
- BandLab (gratuit), GarageBand (iOS/Mac) — pentru compoziție proprie — *suplimentar*
- Audacity (gratuit) sau telefonul — pentru podcast — *suplimentar*
- Canva sau Google Slides — pentru colaj multimedia — *suplimentar*
- Padlet — pentru publicare colectivă și evaluare între colegi — *suplimentar*

PARTEA A II-A

Ghid de portofoliu și evaluare pe unități de învățare

Această secțiune completează ghidul cu o perspectivă pe unitate de învățare: competențele generale și specifice vizate, ce trebuie să știe și să poată face elevul la finalul fiecărei unități, produsele care pot fi evaluate, standardele de evaluare și descriptorii de performanță, precum și recomandări pentru a-i ghida pe elevi să fie conștienți în pregătirea pieselor de portofoliu. Fiecare unitate este marcată cu accentul de culoare folosit și în manualul digital, pentru identificare rapidă. Anexele generale valabile (fișă de audiere, jurnal 3-2-1) sunt prezentate în alb-negru, întrucât se folosesc identic la orice unitate.

UNITATEA 1 — Muzica și comunitatea

Antichitate și Ev Mediu · Lecțiile 1–3 · pp. 10–19

1. Competențe generale și specifice vizate

CG1 — Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală: prin interpretarea vocală a monodiei (*Munților cu brazi înalți, cânt gregorian și bizantin*) — CS 1.1

CG2 — Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale: prin situarea muzicii în contextul Antichității și Evului Mediu, cu conexiuni la poezia antică — CS 2.1, CS 2.2

CG3 — Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă: prin audiția comparată gregorian/bizantin/trubaduresc și crearea în grup a unei monodii medievale — CS 3.1, CS 3.2

Competențe specifice (CS) operaționalizate în această unitate:

CS 1.1 — Interpretarea, la nivel funcțional a unor lucrări muzicale din stiluri variate, cu exprimarea intenției artistice prin utilizarea conștientă a elementelor de limbaj muzical.

CS 2.1 — Analizarea modului în care muzica reflectă valorile culturale, spirituale și estetice ale diferitelor perioade stilistice, prin selectarea unor exemple reprezentative și identificarea elementelor de limbaj muzical caracteristice fiecărei etape.

CS 2.2 — Realizarea conexiunilor între creația muzicală și alte forme de exprimare artistică (literatură, arte vizuale, dans), pentru a înțelege unitatea expresiei artistice a unei perioade stilistice.

CS 3.1 — Analizarea critică a mesajelor și emoțiilor exprimate în lucrări muzicale din stiluri și perioade diferite, prin audiție activă și formularea de opinii argumentate oral și/sau în scris.

CS 3.2 — Crearea de produse artistice proprii inspirate din lucrări muzicale audiate, prin integrarea mijloacelor tradiționale și, unde este posibil, digitale de exprimare.

2. Ce trebuie să știe și să poată face elevul la finalul unității

- Definește monodia și identifică elemente ale organizării melodice: ambitus, ritm, frazare, ornamentație.
- Distinge cântul gregorian de cel bizantin (limbă, ritm, tradiție, ornamentație).
- Descrie funcțiile muzicii în societățile antice: rituală, educativă, socială.
- Realizează conexiuni muzică–poezie antică (Homer, Sappho) și muzică–istorie.
- Compară principalele practici muzicale medievale studiate: cântul gregorian, cântul bizantin, cântecul trubaduresc și muzica de dans.
- Creează în grup o monodie medievală scurtă pe text românesc sau propune o variantă coregrafică.

3. Produse care pot fi evaluate — elemente de portofoliu

- Solfegierea melodiei „*Munților cu brazi înalți*”
- Fișă de audiție comparată: *Doamne, miluiește* (bizantin), comparativ cu *Kyrie eleison* (gregorian)
- Mini-jurnal 3-2-1 pentru Preludiul la unison de Enescu
- Fișă/colaj despre o civilizație antică (Egipt, Grecia sau Roma)
- Mini-eseu: „Muzica în Antichitate, comparativ cu muzica azi”
- Fișă de portret + observații pe 3 axe: Hildegard von Bingen
- Tabel comparativ: cânt gregorian / bizantin / trubaduresc / dans medieval
- Produsul de recapitulare U1: monodie medievală compusă (text românesc) sau prezentare coregrafică

- Reflecție personală de final de unitate

Lista completă, lecție cu lecție, pe tot anul, se găsește în Portofoliu_checklist.docx (vezi Anexa 6 de mai jos).

4. Criterii de evaluare și descriptori de performanță

Evaluare sumativă (test scris, 100 de puncte): Test sumativ U1 (p. 19, 100 de puncte): Subiectul I — 5 itemi de completare a spațiilor libere × 8 p (40 de puncte); Subiectul II — 5 enunțuri adevărat/fals × 10 p (50 de puncte); + 10 p din oficiu.

Evaluare portofoliu (produsele de mai sus) — grilă pe 4 criterii:

Criteriu	Foarte bine (4)	Bine (3)	Satisfăcător (2)	Insuficient (1)
INTEGRALITATE (prezența produselor solicitate)	Toate produsele unității sunt prezente	1–2 produse lipsă	3 sau mai multe produse lipsă	Majoritatea produselor lipsă
COERENȚĂ (legătura între produse)	Produsele formează un parcurs clar, vizibil legat de lecții	Cele mai multe se leagă	Produse izolate, fără fir vizibil	Colecție întâmplătoare
CALITATE (finisarea fiecărui produs)	Toate produsele sunt realizate integral și îngrijit	1–2 sunt incomplete	Mai multe sunt incomplete	Majoritatea produselor rămân parțial finalizate
REFLEXIVITATE (gândirea proprie)	Reflecțiile arată gândire personală, nu reproducere	Reflecții prezente, dar superficiale	Reflecții predominant reproductive, cu aport personal redus	Absența reflecției personale

5. Cum ghidăm elevii spre constanță în pregătirea portofoliului

- Fixează, la finalul fiecărei lecții, care este produsul de portofoliu al zilei și termenul de finalizare (recomandat: maximum 2 zile) — regula de aur este „nu lăsa totul la sfârșitul unității”.
- Cere un format constant pe tot parcursul anului: dacă portofoliul e digital, un singur folder (Drive/OneDrive) numerotat pe unități; dacă e fizic, un dosar cu despărțitori pe unități.
- Alocă, în ultima lecție a fiecărei unități (înainte de evaluarea sumativă), 3–5 minute pentru bifarea checklistului de portofoliu — elevii văd imediat ce le lipsește.
- Oferă feedback scurt „2 puncte tari + 1 idee de îmbunătățit” la fiecare produs verificat, nu doar la finalul unității — feedback-ul formativ frecvent susține constanța mai bine decât o singură corectare la final de an.
- Folosește evaluarea între colegi (mai ales la produsele de echipă) — elevii devin mai constanți când știu că lucrarea va fi văzută și de colegi, nu doar de profesor.
- Recapitulează verbal, la începutul fiecărei lecții noi, ce produs de portofoliu s-a cerut la lecția anterioară — o ancorare de 30 de secunde previne acumularea restanțelor.

6. Anexă — repertoriul materialelor digitale disponibile pentru această unitate

Fișier	Conținut
Portofoliu_U1.docx	Șabloane goale pentru cele 5 elemente de portofoliu ale U1
Portofoliu_U1_caseta_print.docx	Caseta de instrucțiuni pentru varianta tipărită
Portofoliu_U1_Fise_Audiere_Reflectie.docx	Fișă de audiție + fișă de reflecție (șabloane goale) + un exemplu rezolvat
Evaluare_U1.docx / Evaluare_U1_scurt.docx	Testul sumativ U1, variantă completă și variantă scurtă

Fișierele se găsesc în folderul de lucru al manualului (MANUAL) — a se folosi ca resurse suplimentare, tipărite sau distribuite digital elevilor.

UNITATEA 2 — Muzica și expresia umană

Renașterea (cca. 1400–1600) · Lecțiile 4–6 · pp. 20–29

1. Competențe generale și specifice vizate

CG1 — Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală: *prin interpretarea canonului vocal la 2 voci și prin momentul artistic integrat* — CS 1.1, CS 1.2

CG2 — Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale: *prin analiza polifoniei și madrigalului în contextul cultural al Renașterii, cu conexiuni la pictură și poezie* — CS 2.1, CS 2.2

CG3 — Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă: *prin audiția analitică a madrigalismului și schița proprie de word-painting* — CS 3.1, CS 3.2

Competențe specifice (CS) operaționalizate în această unitate:

CS 1.1 — Interpretarea, la nivel funcțional a unor lucrări muzicale din stiluri variate, cu exprimarea intenției artistice prin utilizarea conștientă a elementelor de limbaj muzical.

CS 1.2 — Exersarea creativității și colaborării prin utilizarea instrumentelor muzicale și/sau a resurselor digitale, pentru interpretări expresive și coerente.

CS 2.1 — Analizarea modului în care muzica reflectă valorile culturale, spirituale și estetice ale diferitelor perioade stilistice, prin selectarea unor exemple reprezentative și identificarea elementelor de limbaj muzical caracteristice fiecărei etape.

CS 2.2 — Realizarea conexiunilor între creația muzicală și alte forme de exprimare artistică (literatură, arte vizuale, dans), pentru a înțelege unitatea expresiei artistice a unei perioade stilistice.

CS 3.1 — Analizarea critică a mesajelor și emoțiilor exprimate în lucrări muzicale din stiluri și perioade diferite, prin audiție activă și formularea de opinii argumentate oral și/sau în scris.

CS 3.2 — Crearea de produse artistice proprii inspirate din lucrări muzicale audiate, prin integrarea mijloacelor tradiționale și, unde este posibil, digitale de exprimare.

2. Ce trebuie să știe și să poată face elevul la finalul unității

- Definește polifonia, o distinge de monodie și omofonie; recunoaște genurile polifonice (motet, madrigal, canon, fugă).
- Identifică principiul imitației într-o audiție și interpretează un canon vocal la 2 voci.
- Definește madrigalismul / word-painting și îl identifică în audiție (Marenzio, Gesualdo, Monteverdi).
- Compară motetul sacru, madrigalul italian și chansonul francez pe criterii multiple.
- Explică cele trei principii ale Renașterii — echilibru, claritate, expresie umană — și le regăsește în muzică, pictură, poezie.
- Realizează un produs artistic integrat (interviu imaginar sau moment artistic în echipă).

3. Produse care pot fi evaluate — elemente de portofoliu

- Fișă de audiție — Palestrina, Kyrie din *Missa Papae Marcelli*
- Interpretare canon vocal la 2 voci + notițe despre dificultăți
- Fișă de asociere text–muzică (madrigal, 4 fragmente + versuri traduse)
- Mini-jurnal 3-2-1 pentru 4–5 madrigale (Cipriano de Rore, Arcadelt, Marenzio, Gesualdo, Monteverdi)
- Schiță proprie de word-painting pe text românesc (4 versuri)

- Interviu imaginar cu un compozitor renascentist (text sau podcast 3–4 min)
- Moment artistic integrat în echipă (text + imagine + sunet)
- Exercițiul complet de word-painting (p. 28)
- Pagina de sinteză U2: „Eu și Renașterea”

Lista completă, lecție-cu-lecție, pe tot anul, se găsește în Portofoliu_checklist.docx (vezi Anexa 6 de mai jos).

4. Criterii de evaluare și descriptori de performanță

Evaluare sumativă (test scris, 100 de puncte): Test sumativ U2 (p. 29, 100 p.): Subiectul I — 6 itemi de alegere multiplă × 5 p (30 p); Subiectul II — legături L4-L5-L6 (20 p), exemplificare word-painting (20 p), transfer Renaștere→azi (20 p) + 10 p din oficiu.

Evaluare portofoliu (produsele de mai sus) — grilă pe 4 criterii:

Criteriu	Foarte bine (4)	Bine (3)	Satisfăcător (2)	Insuficient (1)
INTEGRALITATE (prezența produselor solicitate)	Toate produsele unității sunt prezente	1–2 produse lipsă	3 sau mai multe produse lipsă	Majoritatea produselor lipsă
COERENȚĂ (legătura între produse)	Produsele formează un parcurs clar, vizibil legat de lecții	Cele mai multe se leagă	Produse izolate, fără fir vizibil	Colecție întâmplătoare
CALITATE (finisarea fiecărui produs)	Toate produsele sunt realizate integral și îngrijit	1–2 sunt incomplete	Mai multe sunt incomplete	Majoritatea produselor rămân parțial finalizate
REFLEXIVITATE (gândirea proprie)	Reflecțiile arată gândire personală, nu reproducere	Reflecții prezente, dar superficiale	Reflecții predominat reproductive, cu aport personal redus	Absența reflecției personale

5. Cum ghidăm elevii spre constanță în pregătirea portofoliului

- Fixează, la finalul fiecărei lecții, care este produsul de portofoliu al zilei și termenul de finalizare (recomandat: maximum 2 zile) — regula de aur este „nu lăsa totul la sfârșitul unității”.
- Cere un format constant pe tot parcursul anului: dacă portofoliul e digital, un singur folder (Drive/OneDrive) numerotat pe unități; dacă e fizic, un dosar cu despărțitori pe unități.
- Alocă, în ultima lecție a fiecărei unități (înainte de evaluarea sumativă), 3–5 minute pentru bifarea checklistului de portofoliu — elevii văd imediat ce le lipsește.
- Oferă feedback scurt „2 puncte tari + 1 idee de îmbunătățit” la fiecare produs verificat, nu doar la finalul unității — feedback-ul formativ frecvent susține constanța mai bine decât o singură corectare la final de an.
- Folosește evaluarea între colegi (mai ales la produsele de echipă) — elevii devin mai constanți când știu că lucrarea va fi văzută și de colegi, nu doar de profesor.
- Recapitulează verbal, la începutul fiecărei lecții noi, ce produs de portofoliu s-a cerut la lecția anterioară — o ancorare de 30 de secunde previne acumularea restanțelor.

6. Anexă — repertoriul materialelor digitale disponibile pentru această unitate

Fișier	Conținut
Evaluare_U2.docx / Evaluare_U2_v2.docx	Testul sumativ U2
Evaluare_U2_SubiectulI_v4.html	Subiectul I interactiv, autocorectare
Portofoliu_U2_Fisa_Interactiva.html	Fișa de portofoliu interactivă U2

Fișierele se găsesc în folderul de lucru al manualului (MANUAL) — a se folosi ca resurse suplimentare, tipărite sau distribuite digital elevilor.

UNITATEA 3 — Muzica, puterea și emoția

Barocul (cca. 1600–1750) · Lecțiile 7–9 · pp. 30–39

1. Competențe generale și specifice vizate

CG1 — Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală: *prin interpretarea aceluiași fragment în variante stilistice contrastante (Bach și Händel)* — CS 1.1

CG2 — Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale: *prin analiza relației muzică–autoritate (Biserică, Curte, Teatru public) și comparația Renaștere–Baroc* — CS 2.1, CS 2.2

CG3 — Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă: *prin jurnalul de audiție comparată și argumentarea intenției artistice preferate* — CS 3.1, CS 3.2 (*prin reinterpretarea barocă în echipă — înregistrare + comentariu, produs artistic propriu*)

Competențe specifice (CS) operaționalizate în această unitate:

CS 1.1 — Interpretarea, la nivel funcțional a unor lucrări muzicale din stiluri variate, cu exprimarea intenției artistice prin utilizarea conștientă a elementelor de limbaj muzical.

CS 2.1 — Analizarea modului în care muzica reflectă valorile culturale, spirituale și estetice ale diferitelor perioade stilistice, prin selectarea unor exemple reprezentative și identificarea elementelor de limbaj muzical caracteristice fiecărei etape.

CS 2.2 — Realizarea conexiunilor între creația muzicală și alte forme de exprimare artistică (literatură, arte vizuale, dans), pentru a înțelege unitatea expresiei artistice a unei perioade stilistice.

CS 3.1 — Analizarea critică a mesajelor și emoțiilor exprimate în lucrări muzicale din stiluri și perioade diferite, prin audiție activă și formularea de opinii argumentate oral și/sau în scris.

CS 3.2 — Crearea de produse artistice proprii inspirate din lucrări muzicale audiate, prin integrarea mijloacelor tradiționale și, unde este posibil, digitale de exprimare.

2. Ce trebuie să știe și să poată face elevul la finalul unității

- Identifică contrastul ca principiu fundamental baroc; definește basso continuo, concerto grosso, programatism.
- Compară muzica Renașterii cu cea a Barocului pe criterii multiple.
- Descrie rolul dinamicii, tempoului, articulației și agogicii ca parametri expresivi ai interpretului.
- Compară două interpretări ale aceluiași lucrări și își argumentează preferința.
- Analizează relația muzică–autoritate prin trei modele: Bach (Biserică), Lully (Curte), Händel (Teatru public).
- Realizează, în echipă, o reinterpretare barocă a unei melodii moderne.

3. Produse care pot fi evaluate — elemente de portofoliu

- Jurnal de audiție U3 — 5 lucrări baroce, metoda 3-2-1 (Vivaldi, Bach, Corelli, Couperin, Händel)
- Schița concertului tău programatic
- Tabel comparativ Renaștere – Baroc
- Fișă/jurnal de audiție comparată (2 interpretări ale aceluiași lucrări)
- Înregistrare *Au clair de la lune* în 2–4 variante expresive (opțional)
- Reflectare scrisă: intenția artistică preferată, argumentat

- Tabel comparativ Bach / Lully / Händel
- Înregistrare + comentariu: reinterpretare barocă a unei melodii moderne (echipă)
- Pagina de sinteză U3: „Eu și Barocul”

Lista completă, lecție cu lecție, pe tot anul, se găsește în Portofoliu_checklist.docx (vezi Anexa 6 de mai jos).

4. Criterii de evaluare și descriptori de performanță

Evaluare sumativă (test scris, 100 puncte): Test sumativ U3 (p. 39, 100 p.): Subiectul I — 6 itemi de alegere multiplă × 5p (30p); Subiectul II — legături L7-L8-L9 (20p), exemplificare contrast (20p), transfer Baroc→azi (20p) + 10p din oficiu.

Evaluare portofoliu (produsele de mai sus) — grilă pe 4 criterii:

Criteriu	Foarte bine (4)	Bine (3)	Satisfăcător (2)	Insuficient (1)
INTEGRALITATE (prezența produselor solicitate)	Toate produsele unității sunt prezente	1–2 produse lipsă	3 sau mai multe produse lipsă	Majoritatea produselor lipsă
COERENȚĂ (legătura între produse)	Produsele formează un parcurs clar, vizibil legat de lecții	Cele mai multe se leagă	Produse izolate, fără fir vizibil	Colecție întâmplătoare
CALITATE (finisarea fiecărui produs)	Toate produsele sunt realizate integral și îngrijit	1–2 sunt incomplete	Mai multe sunt incomplete	Majoritatea produselor rămân parțial finalizate
REFLEXIVITATE (gândirea proprie)	Reflecțiile arată gândire personală, nu reproducere	Reflecții prezente, dar superficiale	Reflecții predominant reproductive, cu aport personal redus	Absența reflecției personale

5. Cum ghidăm elevii spre constanță în pregătirea portofoliului

- Fixează, la finalul fiecărei lecții, care este produsul de portofoliu al zilei și termenul de finalizare (recomandat: maximum 2 zile) — regula de aur este „nu lăsa totul la sfârșitul unității”.
- Cere un format constant pe tot parcursul anului: dacă portofoliul e digital, un singur folder (Drive/OneDrive) numerotat pe unități; dacă e fizic, un dosar cu despărțitori pe unități.
- Alocă, în ultima lecție a fiecărei unități (înainte de evaluarea sumativă), 3–5 minute pentru bifarea checklistului de portofoliu — elevii văd imediat ce le lipsește.
- Oferă feedback scurt „2 puncte tari + 1 idee de îmbunătățit” la fiecare produs verificat, nu doar la finalul unității — feedback-ul formativ frecvent susține constanța mai bine decât o singură corectare la final de an.
- Folosește evaluarea între colegi (mai ales la produsele de echipă) — elevii devin mai constanți când știu că lucrarea va fi văzută și de colegi, nu doar de profesor.
- Recapitulează verbal, la începutul fiecărei lecții noi, ce produs de portofoliu s-a cerut la lecția anterioară — o ancorare de 30 de secunde previne acumularea restanțelor.

6. Anexă — repertoriul materialelor digitale disponibile pentru această unitate

Fișier	Conținut
Evaluare_U3_v2.docx	Testul sumativ U3
Evaluare_U3_Subiectull_v2.html / unitatea3_evaluare.html+pdf	Subiectul I interactiv + variantă printabilă
Portofoliu_U3_Fisa_Interactiva.html / unitatea3_portofoliu.html+pdf	Fișa de portofoliu interactivă + variantă printabilă
unitatea3_jurnal_auditie.html+pdf / unitatea3_portofoliu_jurnal.html	Jurnalul de audiție U3, variante digitală și printabilă

Fișierele se găsesc în folderul de lucru al manualului (MANUAL) — a se folosi ca resurse suplimentare, tipărite sau distribuite digital elevilor.

UNITATEA 4 — Muzica și echilibrul formei

Clasicismul (1750–1820) · Lecțiile 10–12 · pp. 40–49

1. Competențe generale și specifice vizate

CG1 — Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală: vizată secundar în această unitate — CS 1.1/1.2 nu sunt accentul principal al lecțiilor 10–12, dar manifestul sonor din lecția 12 implică un produs muzical propriu creat în echipă (interpretarea rămâne susținută mai ales prin audiție dirijată, nu prin performanță vocală individuală)

CG2 — Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale: prin identificarea principiilor Clasicismului și conexiunile cu Iluminismul, arhitectura neoclasică și pictura — CS 2.1, CS 2.2

CG3 — Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă: prin identificarea auditivă a formei de sonată și verificarea orală a conceptelor — CS 3.1

Competențe specifice (CS) operaționalizate în această unitate:

CS 2.1 — Analizarea modului în care muzica reflectă valorile culturale, spirituale și estetice ale diferitelor perioade stilistice, prin selectarea unor exemple reprezentative și identificarea elementelor de limbaj muzical caracteristice fiecărei etape.

CS 2.2 — Realizarea conexiunilor între creația muzicală și alte forme de exprimare artistică (literatură, arte vizuale, dans), pentru a înțelege unitatea expresiei artistice a unei perioade stilistice.

CS 3.1 — Analizarea critică a mesajelor și emoțiilor exprimate în lucrări muzicale din stiluri și perioade diferite, prin audiție activă și formularea de opinii argumentate oral și/sau în scris.

2. Ce trebuie să știe și să poată face elevul la finalul unității

- Identifică principiile Clasicismului: echilibru, claritate, simetrie, formă logică.
- Descrie fraza pătrată (4+4 măsuri) ca marcă a stilului clasic.
- Explică ierarhia structurală: motiv → frază → perioadă → secțiune → formă, inclusiv forma de sonată (Expoziție–Dezvoltare–Reexpoziție).
- Realizează conexiuni Clasicism – Iluminism – arhitectură neoclasică – pictură.
- Descrie transformarea statutului social al compozitorului (patronaj → artist liber) sub influența Iluminismului.
- Creează, în echipă, un manifest sonor pe o valoare iluministă (melodie pe frază pătrată + slogan).

3. Produse care pot fi evaluate — elemente de portofoliu

- Notițe audiție comparată: Mozart — *Eine kleine Nachtmusik* + Haydn — Surpriza
- Fișă cu 3 piese din genuri diferite — identificarea frazei pătrate
- Mini-jurnal 3-2-1 pentru 5 lucrări clasice
- Schema grafică a ierarhiei structurale (motiv→formă)
- Notițe analiză: Beethoven — Eroica (dezvoltarea > expoziția)
- Fișă audiție comparată: concertul de la Clasicism la Romantism (Mozart și Mendelssohn)
- Schiță proprie de mini-formă de sonată
- Manifest sonor iluminist (echipă) — melodie + slogan
- Analiza ariei „*Se vuol ballare*” (3–5 enunțuri)

4. Criterii de evaluare și descriptori de performanță

Evaluare sumativă (test scris, 100 puncte): Test sumativ U4 (p. 48, 100 p.): Subiectul I — 6 itemi de alegere multiplă × 5p (30p); Subiectul II — sinteză reflexivă (10-12 rânduri) pe 3 cerințe × 20p: două caracteristici ale Clasicismului, un exemplu dintr-o lucrare de Haydn/Mozart/Beethoven, o conexiune cu o creație actuală (60p); + 10p din oficiu.

Evaluare portofoliu (produsele de mai sus) — grilă pe 4 criterii:

Criteriu	Foarte bine (4)	Bine (3)	Satisfăcător (2)	Insuficient (1)
INTEGRALITATE (prezența produselor solicitate)	Toate produsele unității sunt prezente	1–2 produse lipsă	3 sau mai multe produse lipsă	Majoritatea produselor lipsă
COERENȚĂ (legătura între produse)	Produsele formează un parcurs clar, vizibil legat de lecții	Cele mai multe se leagă	Produse izolate, fără fir vizibil	Colecție întâmplătoare
CALITATE (finisarea fiecărui produs)	Toate produsele sunt realizate integral și îngrijit	1–2 sunt incomplete	Mai multe sunt incomplete	Majoritatea produselor rămân parțial finalizate
REFLEXIVITATE (gândirea proprie)	Reflecțiile arată gândire personală, nu reproducere	Reflecții prezente, dar superficiale	Reflecții predominant reproductive, cu aport personal redus	Absența reflecției personale

5. Cum ghidăm elevii spre constanță în pregătirea portofoliului

- Fixează, la finalul fiecărei lecții, care este produsul de portofoliu al zilei și termenul de finalizare (recomandat: maximum 2 zile) — regula de aur este „nu lăsa totul la sfârșitul unității”.
- Cere un format constant pe tot parcursul anului: dacă portofoliul e digital, un singur folder (Drive/OneDrive) numerotat pe unități; dacă e fizic, un dosar cu despărțitori pe unități.
- Alocă, în ultima lecție a fiecărei unități (înainte de evaluarea sumativă), 3–5 minute pentru bifarea checklistului de portofoliu — elevii văd imediat ce le lipsește.
- Oferă feedback scurt „2 puncte tari + 1 idee de îmbunătățit” la fiecare produs verificat, nu doar la finalul unității — feedback-ul formativ frecvent susține constanța mai bine decât o singură corectare la final de an.
- Folosește evaluarea între colegi (mai ales la produsele de echipă) — elevii devin mai constanți când știu că lucrarea va fi văzută și de colegi, nu doar de profesor.
- Recapitulează verbal, la începutul fiecărei lecții noi, ce produs de portofoliu s-a cerut la lecția anterioară — o ancorare de 30 de secunde previne acumularea restanțelor.

6. Anexă — repertoriul materialelor digitale disponibile pentru această unitate

Fișier	Conținut
Evaluare_U4_v2.docx / Evaluare_U4_v3.docx	Testul sumativ U4
Evaluare_U4_Subiectull_v2.html	Subiectul I interactiv, autocorectare
Portofoliu_U4_Fisa_Interactiva.html	Fișa de portofoliu interactivă U4
U4_garda_si_evaluare_corectate.docx	Pagina de gardă U4 + evaluare, versiune corectată

Fișierele se găsesc în folderul de lucru al manualului (MANUAL) — a se folosi ca resurse suplimentare, tipărite sau distribuite digital elevilor.

UNITATEA 5 — Muzica și identitatea

Romantismul (1820–1900) · Lecțiile 13–17 · pp. 50–64

1. Competențe generale și specifice vizate

CG1 — Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală: prin interpretarea *Träumerei*, a *Heidenröslein*-ului, a *Va, pensiero* și mai ales prin producția artistică proprie din proiectul final — CS 1.1, CS 1.2

CG2 — Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale: prin analiza Romantismului, a liedului, a operei romantice și a curentelor naționale ca expresie a identității culturale — CS 2.1, CS 2.2

CG3 — Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă: prin audițiile 3-2-1, reflecțiile argumentate și proiectul final (produs artistic + prezentare + evaluare între colegi) — CS 3.1, CS 3.2

Competențe specifice (CS) operaționalizate în această unitate:

CS 1.1 — Interpretarea, la nivel funcțional a unor lucrări muzicale din stiluri variate, cu exprimarea intenției artistice prin utilizarea conștientă a elementelor de limbaj muzical.

CS 1.2 — Exersarea creativității și colaborării prin utilizarea instrumentelor muzicale și/sau a resurselor digitale, pentru interpretări expresive și coerente.

CS 2.1 — Analizarea modului în care muzica reflectă valorile culturale, spirituale și estetice ale diferitelor perioade stilistice, prin selectarea unor exemple reprezentative și identificarea elementelor de limbaj muzical caracteristice fiecărei etape.

CS 2.2 — Realizarea conexiunilor între creația muzicală și alte forme de exprimare artistică (literatură, arte vizuale, dans), pentru a înțelege unitatea expresiei artistice a unei perioade stilistice.

CS 3.1 — Analizarea critică a mesajelor și emoțiilor exprimate în lucrări muzicale din stiluri și perioade diferite, prin audiție activă și formularea de opinii argumentate oral și/sau în scris.

CS 3.2 — Crearea de produse artistice proprii inspirate din lucrări muzicale audiate, prin integrarea mijloacelor tradiționale și, unde este posibil, digitale de exprimare.

2. Ce trebuie să știe și să poată face elevul la finalul unității

- Definește Romantismul ca expresie a eului individual; identifică trăsăturile stilistice: subiectivitate, cromatism, rubato, expresivitate amplă.
- Definește liedul ca sinteză voce-pian pe text poetic; analizează relația text-muzică (Schubert, Schumann).
- Identifică trăsăturile operei romantice; compară stilurile lui Verdi, Wagner și Bizet; cunoaște baletul și opereta romantică.
- Analizează curentele naționale (Smetana, Mussorgski, Grieg, Porumbescu, Enescu) ca expresie a identității culturale.
- Realizează un produs artistic propriu inspirat dintr-o lucrare audiată din întregul an.
- Susține o prezentare argumentată în fața clasei și participă la evaluarea între colegi.

3. Produse care pot fi evaluate — elemente de portofoliu

- Mini-jurnal 3-2-1 pentru Chopin — *Nocturna op. 9 nr. 2* și alte 3 lucrări romantice
- Notițe analiză: Berlioz — *Simfonia fantastică* (idée fixe)
- Miniatură romantică proprie (8–16 măsuri)
- Fișă analiză *Erk König* (cele 4 voci dramatice)

- Lied propriu pe text de Eminescu (echipă)
- Fișă analiză comparativă operă italiană / germană / franceză
- Interpretarea *Va, pensiero* — observare sistematică
- Mini-jurnal 3-2-1 pentru 5–7 lucrări (curente naționale + muzică dramatică)
- Documentar digital de grup: „Identitatea muzicală a României”
- PROIECTUL FINAL (una din cele 7 variante A–G) + explicație scrisă + prezentare + surse
- Pagina de sinteză finală: „Eu și muzica clasei a IX-a”

Lista completă, lecție-cu-lecție, pe tot anul, se găsește în Portofoliu_checklist.docx (vezi Anexa 6 de mai jos).

4. Criterii de evaluare și descriptori de performanță

Evaluare sumativă (test scris, 100 puncte): Test sumativ U5 (p. 62, 100 p.): Subiectul I — 6 itemi de completare × 5p (30p); Subiectul II — sinteză reflexivă (10-12 rânduri) pe 3 cerințe × 20p: minimum 2 elemente comune ale unității, o lucrare audiată care transmite emoție/identitate, o trăsătură romantică regăsită într-o creație actuală (60p); + 10p din oficiu. Proiectul final (L17) se evaluează separat, cu fișa de observare sistematică pe 4 criterii C1–C4 (Coerența cu sursa, Adecvarea expresiei, Originalitate, Calitate tehnică), fiecare 25p, pe scala Insuficient(1)/Suficient(2)/Bun(3)/Excelent(4).

Evaluare portofoliu (produsele de mai sus) — grilă pe 4 criterii:

Criteriu	Foarte bine (4)	Bine (3)	Satisfăcător (2)	Insuficient (1)
INTEGRALITATE (prezența produselor solicitate)	Toate produsele unității sunt prezente	1–2 produse lipsă	3 sau mai multe produse lipsă	Majoritatea produselor lipsă
COERENȚĂ (legătura între produse)	Produsele formează un parcurs clar, vizibil legat de lecții	Cele mai multe se leagă	Produse izolate, fără fir vizibil	Colecție întâmplătoare
CALITATE (finisarea fiecărui produs)	Toate produsele sunt realizate integral și îngrijit	1–2 sunt incomplete	Mai multe sunt incomplete	Majoritatea produselor rămân parțial finalizate
REFLEXIVITATE (gândirea proprie)	Reflecțiile arată gândire personală, nu reproducere	Reflecții prezente, dar superficiale	Reflecții predominant reproductive, cu aport personal redus	Absența reflecției personale

5. Cum ghidăm elevii spre constanță în pregătirea portofoliului

- Fixează, la finalul fiecărei lecții, care este produsul de portofoliu al zilei și termenul de finalizare (recomandat: maximum 2 zile) — regula de aur este „nu lăsa totul la sfârșitul unității”.
- Cere un format constant pe tot parcursul anului: dacă portofoliul e digital, un singur folder (Drive/OneDrive) numerotat pe unități; dacă e fizic, un dosar cu despărțitori pe unități.
- Alocă, în ultima lecție a fiecărei unități (înainte de evaluarea sumativă), 3–5 minute pentru bifarea checklistului de portofoliu — elevii văd imediat ce le lipsește.
- Oferă feedback scurt „2 puncte tari + 1 idee de îmbunătățit” la fiecare produs verificat, nu doar la finalul unității — feedback-ul formativ frecvent susține constanța mai bine decât o singură corectare la final de an.
- Folosește evaluarea între colegi (mai ales la produsele de echipă) — elevii devin mai constanți când știu că lucrarea va fi văzută și de colegi, nu doar de profesor.
- Recapitulează verbal, la începutul fiecărei lecții noi, ce produs de portofoliu s-a cerut la lecția anterioară — o ancorare de 30 de secunde previne acumularea restanțelor.

6. Anexă — repertoriul materialelor digitale disponibile pentru această unitate

Fișier	Conținut
Evaluare_U5.docx / Evaluare_U5_v2.docx	Testul sumativ U5
Evaluare_U5_Subiectull_v2.html	Subiectul I interactiv, autocorectare
Portofoliu_U5_Fisa_Interactiva.html	Fișa de portofoliu interactivă U5
Fisa_de_observatie_U5.docx	Fișa de observare sistematică pentru proiectul final (L17)
Portofoliu_checklist.docx	Checklist-ul complet de portofoliu pe tot anul (toate cele 5 unități)

Fișierele se găsesc în folderul de lucru al manualului (MANUAL) — a se folosi ca resurse suplimentare, tipărite sau distribuite digital elevilor.

ANEXE GENERALE PRINTABILE

Șabloane universale, valabile pentru orice unitate de învățare — format neutru

Spre deosebire de anexele pe unitate (colorate în cromatica unității respective), aceste două șabloane se refolosesc identic la orice lecție și unitate, motiv pentru care rămân în format neutru alb-negru, potrivit pentru fotocopiere.

ANEXĂ GENERALĂ A — Fișă de audiție

Șablon universal (orice lecție / unitate)

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea audiată (compozitor, titlu, epocă):

Data: _____

Ce aud? (descrie sonor: tempo, dinamică, timbru, instrumente/voci)	
Ce simt? (emoția / atmosfera transmisă)	
Ce recunosc din lecție? (concepte-cheie identificate în audiție)	
Cu ce aş compara această lucrare? (o altă piesă, un moment, o imagine)	
O întrebare pe care mi-o pun după audiție	
Notă personală / gând liber	

Se folosește peste tot aceeași structură a metodei 3-2-1, cea din manual: 3 lucruri observate, 2 întrebări care rămân, 1 conexiune cu o experiență personală sau cu altă lucrare studiată.

ANEXĂ GENERALĂ B — Jurnal de audiție, metoda 3-2-1

Șablon universal (orice lecție / unitate)

Numele elevului: _____

Clasa / Unitatea: _____

Lucrarea audiată (compozitor, titlu)	3 lucruri observate	2 întrebări care rămân	1 conexiune personală / cu altă lucrare

Șablon reutilizabil pentru orice set de lucrări indicate în jurnalul de audiție al unei unități (vezi secțiunea 3 „Produse care pot fi evaluate” la fiecare unitate).

ANEXE — MODELE DE FIȘE PE LECȚII

*Șabloane individuale, derivate din secțiunile de diferențiere curriculară și evaluare ale fiecărei lecții
(Lecțiile 1–17)*

Fiecare fișă de mai jos reia, într-un format printabil, materialul de sprijin sau de aprofundare menționat explicit în secțiunea de diferențiere curriculară și/sau de evaluare a lecției respective. Titlul fiecărei fișe indică lecția și unitatea de proveniență, iar culoarea band-ului corespunde cromaticii unității.

Model fișă — Lecția 1

Fișă de audiție comparată — monodie liturgică

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Munților cu brazi înalți; Kyrie eleison (cânt gregorian); Doamne, miluiește (cânt bizantin)*

Data: _____

Ce aud? (tempo, dinamică, timbru vocal)	
O asemănare între cântul gregorian și cel bizantin	
O diferență (ex: ornamentație, mod folosit)	
Transcriere în solfegiu relativ a primelor 4-5 sunete din <i>Kyrie eleison</i>	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 1.

Model fișă — Lecția 2

Fișă / colaj — muzica într-o civilizație antică

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Data: _____

Civilizația aleasă (Egipt / Grecia / Roma) și sursele consultate	
Rolul muzicii în această civilizație (ritual, cotidian, funerar etc.)	
Instrumentul reprezentativ (descriere + desen/imagine)	
Un exemplu concret (obiect, imagine, fragment de text)	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 2.

Model fișă — Lecția 3

Tabel comparativ — cânt gregorian / cântec de trubadur / dans medieval

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Data: _____

Criteriu	Cânt gregorian	Cântec de trubadur	Dans medieval
Limba textului			
Tema / subiectul			
Funcția (sacră / profană)			
Ritmul (liber / măsurat)			

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 3.

Model fișă — Lecția 4

Fișă de audiție — Palestrina, Kyrie din Missa Papae Marcelli

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Missa Papae Marcelli — Kyrie (Palestrina)*

Data: _____

Câte voci identific în țesătura polifonică?	
Cum intră vocile (canon / imitație liberă)?	
Caracterul general al fragmentului (calm, solemn, tensionat...)	
Diferența monodie – polifonie, observată direct în audiție	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 4.

Model fișă — Lecția 5

Fișă de asociere text–muzică (madrigal)

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Data: _____

Fragment	Vers tradus	Procedeu de word-painting	Efect asupra ascultătorului
1			
2			
3			
4			

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 5.

Model fișă — Lecția 6

Fișă de lucru — exercițiu de word-painting

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Data: _____

Cuvântul-cheie ales din text	
Ideea muzicală asociată (linie melodică ascendentă / descendentă, ritm etc.)	
Notație sau desen al ideii muzicale	
Scurtă interpretare / justificare a alegerii	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 6.

Model fișă — Lecția 7

Fișă — schița concertului tău programatic

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Primăvara (Vivaldi); Brandenburgic nr. 3 (Bach)*

Data: _____

Anotimpul sau tema aleasă pentru propriul concert programatic	
Trei imagini sonore asociate temei	
Instrumentul solist ales și de ce	
Structura schițată (alternanța concertino – ripieno / ritornello)	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 7.

Model fișă — Lecția 8

Fișă de audiție comparată — două interpretări

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Au clair de la lune*

Data: _____

Criteriu	Interpretarea 1	Interpretarea 2
Tempo		
Dinamică		
Ornamentație		
Preferință argumentată		

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 8.

Model fișă — Lecția 9

Tabel comparativ — Bach / Lully / Händel

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Data: _____

Criteriu	Bach	Lully	Händel
Țara / curtea muzicală			
Genul reprezentativ			
Trăsătura stilistică definitorie			

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 9.

Model fișă — Lecția 10

Fișă — identificarea frazei pătrate

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Data: _____

Piesa 1 (clasică): numărul de măsuri pe frază	
Piesa 2 (contemporană, la alegere): numărul de măsuri pe frază	
Simetria observată (întrebare–răspuns muzical)	
Concluzie: ce au în comun cele două piese?	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 10.

Model fișă — Lecția 11

Schemă grafică — forma de sonată

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Simfonia nr. 94 „Surpriza” (Haydn)*

Data: _____

Expoziție — Tema 1 (tonalitate, caracter)	
Expoziție — Tema 2 (tonalitate, caracter)	
Dezvoltare — ce se întâmplă cu temele?	
Reexpoziție / Coda — cum revin temele?	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 11.

Model fișă — Lecția 12

Fișă — analiza unei arii comice

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Se vuol ballare (Mozart)*

Data: _____

Tempo și caracter general al ariei	
Elementul muzical prin care se construiește comicul	
Relația text–muzică (cum susține muzica ironia textului?)	
Comparație cu un gen actual (musical, comedie muzicală etc.)	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 12.

Model fișă — Lecția 13

Fișă — rubato în interpretare

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Träumerei (Schumann); Nocturnă (Chopin)*

Data: _____

Ce este rubato, în cuvintele proprii ale elevului?	
Diferența simțită față de interpretarea „la tempo strict”	
Un moment cu rubato pronunțat (minut/secundă aproximativă)	
Emoția transmisă de această libertate a timpului	

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 13.

Model fișă — Lecția 14

Fișă de analiză — *Erlkönig* (cele 4 voci dramatice)

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Erlkönig* (Schubert)

Data: _____

Personaj	Registru vocal / pianistic	Caracterul muzical
Naratorul		
Tatăl		
Copilul		
<i>Erlkönig</i> (Regele Elfilor)		

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 14.

Model fișă — Lecția 15

Fișă de audiție comparativă — operă italiană / germană / franceză

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Va, pensiero (Verdi)*

Data: _____

Criteriu	Operă italiană	Operă germană	Operă franceză
Limba textului			
Vocea reprezentativă			
Trăsătura stilistică			

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 15.

Model fișă — Lecția 16

Fișă de audiție comparativă — trei stiluri naționale

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Lucrarea / lucrările audiate: *Rapsodia română nr. 1 (Enescu); Mugur, mugurel (folclor anonim, varianta Anton Pann)*

Data: _____

Compozitor / curent	Element folcloric folosit	Modul de stilizare (direct / prelucrat)
Enescu		
Porumbescu		
Grupul celor Cinci (rus, la alegere)		

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 16.

Model fișă — Lecția 17

Fișă de observare sistematică — Proiect final / evaluare între colegi

Numele elevului: _____

Clasa: _____

Data: _____

Criteriu	Autoevaluare (1–5)	Evaluare coleg (1–5)	Observații
Claritatea prezentării			
Profundimea analizei muzicale			
Originalitatea produsului			
Argumentarea alegerilor			

Material de sprijin corelat cu diferențierea curriculară de la Lecția 17.